

MONUMENTUL

An. 28.— Cor.

An. 14.—

An. 7.—

An. 2.40

România și

Prăvălită:

An. 40.— franci

Telefon

Arad și interurban

Nr. 750.

REDACȚIA

EXERCITIAZ 971

ADMINISTRAȚIA

Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERȚIUNILE

Se primesc la admini-

stratie.

Mulțumite publice și Loc

deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrise nu se in-

napolază.

ROMÂNUL

Simion Bărnuțiu.

Arad, 27 Mai.

Se împlinesc cincizeci de ani dela moartea lui Simion Bărnuțiu. Noi nu l-am uitat însă, precum nu-l vom uita niciodată. Și nu-l vom putea uita chiar dacă am voi, fiindcă Bărnuțiu se confundă și va confunda totdeauna cu însăși existența noastră națională. Atunci când vom muri poate și el, dacă peste tot un mare poate să moară. Oamenii mari, se supraviețuiesc popoarele, înfruntând eteritatea. Iar Bărnuțiu a fost un om mare, cu metehnele lui, cu toate greșelile inerente firii umane. Pentru ce? Pentru că într'un moment dat, la 1848, pe Câmpul Libertății a fost în stare să concretizeze în mintea lui gândurile neamului, pentru că într'un moment dat a putut strânge în inima lui toată speranța nației.

Il vedem la Blaj în ziua de 3/15 mai. Mișcător, uscățiv, bolnăvicios, e par'că tocmai contrastul puterii care începea să se nască și al bolii care începea să se manifeste în poporul nostru. Și totuși nu este nici un om mic. Glasul lui voalat spune vorbe care mână la mână și face gesturi energice. În discursul clocoțeste de revoltă. Recitind simții, dela un capăt la altul, cum vorbește în unde violente un val uriaș. E conștiința noastră națională trezită, e demnitatea noastră înviată...

În jurul lui patruzeci de mii de țărani aspru și freamătă și strigă și urlă și cer dreptate. Pe fețele lor arse de soare trec umbre luminoase, după cum, din gura oratorului porcesc săgeți de vorbe desvelitoare de suferință și raze de indemnuri pentru viitor. Palmele bătuțite de robot se strâng și se destrâng, și cum atinge cel care vorbește coardele simfonice ce poate veni sau libertatea ce se câștigă. Într'un moment nu mai știi dacă pe tot vorbește un om sau un neam întreg. Pei plete fluturate în vânt și coase pornite pe tăiere. E revoluția, cu formidabila ei lăcomie de patimi, chemată la viață de omul acela mișcător, uscățiv și bolnăvicios...

Simion Bărnuțiu, în discursul dela Blaj, este opera lui capitală, a lămurit două principii fundamentale ale luptelor noastre politice, pe care le-am păstrat până astăzi și le păstrăm totdeauna, fiindcă ele alcătuiesc omenia noastră națională. Primul este principiul absolutei noastre independențe politice și al doilea este principiul intransigenței în realizarea acestei independențe. Uniune ori moarte, era deviza Ungurilor. Independența Ardealului și prin ea a noastră, ori moarte.

era răspunsul categoric al lui Bărnuțiu. În independența Ardealului românesc vedea Bărnuțiu, cu drept cuvânt, singura noastră mântuire, fiindcă, într'adevăr, fără o independență absolută un popor nu poate să existe. Independența, adică mai bine zis, statul, este singura garanție de dezvoltare pentru un popor. Fără un stat nu poți să ai organele necesare pentru canalizarea energiilor naționale, nu poți da drum liber încheșării unui organism social care să funcționeze sănătos și cu rezultate pozitive. O așa numită libertate într'un stat susținut de străini?... Bărnuțiu a arătat cu exemple din istorie unde am ajuns cu aceste „libertăți” străine. A început de departe, tocmai dela Gelu și Tuhutum, ca să ajungă apoi pe terenul mai sigur al „libertăților” cari ne-au distrus aristocrația, singura cheazășie pe vremurile acele pentru progresul nostru. Nobilimea noastră s'a bucurat tocmai de atâtea libertăți încât s'a putut da legată de mâni și de picioare, ea singură, poporului care i le-a dat. Așa și la patruzeci și opt. Ungurii ne făgăduiesc cele mai mari libertăți, zicea Bărnuțiu, numai să le dăm lor voie să unească Ardealul cu Ungaria. Ei bine, un popor liber românesc fără un stat independent al Ardealului nu se poate închipui, fiindcă acest liber popor românesc ar muri de această libertate unguerească, argumenta marele și primul nostru gânditor politic.

Intransigența lui Bărnuțiu se întemeia tocmai pe această ultimă consecință logică a premiselor dela cari pornia. Odată ce nu admitea altă mântuire a noastră decât într'un stat național atașat celorlalte din monarhie, era firesc și să nu admită nici o târguială asupra postulatelor noastre naționale. Se dau ori nu se dau? O a treia posibilitate nu există pentru el, fiindcă jumătăți de stat ardelenesc încă nu pot exista. De când a formulat Bărnuțiu aceste două principii de viață ale neamului nostru au trecut atâția ani și atâtea lovături peste capul nostru. Ele au rămas însă și astăzi așa cum le-a formulat el, neschimbate. La 1881, când s'a alcătuit programul național, au fost adoptate pe dea întregul. Acest program e în viață și acum, pe temeiul căruia se razimă toți Români cinstiți. E adevărat că în cursul vremurilor s'au încercat mulți să distrugă ceea ce a făcut mintea clară și simțirea nobilă a marelui nostru gânditor. Toate încercările s'au lovit însă de adevărul operei lui și s'au sfărmat. Astăzi mai ales o mulțime de indivizi dubioși dau târcoale, cu târnăcopul intereselor meschine în mână, principiilor nemuritorului bărbat. Dar cu cât se va spori numărul lor, cu atât se va spori energia apărării noastre. Nu, principiile lui Băr-

nuțiu nu vor muri precum nu vom muri nici noi Români, cari și astăzi ne închinăm în fața lor, cu aceeași evlavie, cu care se închinau cei patruzeci de mii acum sunt șasezeci și șase de ani...

Opoziția maghiară despre România.

Față de discuțiunea chestiunilor externe în delegațiunea maghiară, astăzi au manifestat un interes deosebit atât politicienii cât și particularii, cari au umplut galeria.

Sedința se deschide la ora 10 și jumătate înainte de amiază sub prezidenția contelui Aug. Zichy. Se aleg membrii subcomisiei de externe; opoziționiștii nu votează.

Principele Ludovic Windischgraetz mulțumește ministrului de externe pentru declarația făcută ziarelor în chestia incidentului dintre contele Mihail Károlyi și consulul austriac din aPris. Dar totodată îl învinovățește pe contele Berchtold că nu a prevăzut evenimentele din Albania. Acum 8 săptămâni Essad pașa a fost primit la noi cu toate onorurile și condus înaintea Maj. Sale, iar acum e alungat ca un trădător de patrie, pentru că a conspirat împotriva suveranului său protejat de monarhie. În Albania trebuie să se facă ordine și aceasta se poate face numai ocupându-se militarmente. Constată că din cauza politicii externe greșite, monarhia și-a pierdut autoritatea în afară.

Contele I. Majláth critică raporturile noastre comerciale cu Germania. Diplomația noastră trebuie să-i explice guvernului german că mai ales din cauze economice în monarhie s'a creat un curent ostil triplei alianțe.

Contele Apponyi atacă politica externă a monarhiei de pe timpul celui de al doilea război balcanic. Pe acest timp monarhia și-a pierdut cu desăvârșire influența în Balcani, astfel se explică că România a urmat politica triplei alianțe. Dă multă importanță prieteniei cu România, însă aceasta să fie determinată de raporturile externe, nu de situația internă a Ungariei. Chestiunea noastră de naționalitate se poate baza numai pe ideea de stat unitar-național-maghiar. Acuză România că duce o politică de oprimare a naționalităților de pe teritoriul ei, în special îi nedreptățește pe Ciangăi și Bulgari; pe când nu există un al doilea stat în Europa care să fie atât de liberal cu naționalitățile ca Ungaria. După acestea vorbește de afacerea Czernin. Nu se poate ca monarhia într'un loc atât de expus cum e România, să țină un reprezentant al său, cum e contele Czernin, care desavuează guvernul maghiar. Crede că primul ministru nu știe sub presiune externă, dar nu înțelege cum poate fi ținut contele Czernin în postul său. Relativ la expozeului ministrului de externe declară că e aderentul triplei alianțe, care însă cere consolidare internă. Nu primește bugetul.

Mai iau cuvântul conții Khuen-Héderváry și Andrássy cari sunt de acord cu contele Apponyi, dar mai fac unele reflexiuni la raporturile monarhiei cu România.

După aceasta sedința se ridică la orele 2 și un sfert și continuă la ora 3 și jum. după amiază.

Contele Berchtold în o vorbire scurtă explică pasagiile din expozeu excepționate de antevorbitori — ceea ce se ia la cunoștință.

Contele Tisza relativ la acțiunea din vara trecută a României constată că ea a voit numai să-i convingă pe Bulgari de interesele sale. Are deplină încredere în contele Czernin, care va rămânea la postul său. Raporturile cu Italia și cu celelalte mari puteri sunt perfecte. E convins că opoziționiștii sunt aderenti ai triplei alianțe. Evenimentele din Albania se explică prin aceea că regatul nou luptă încă cu greutate în începutul.

Contele Mihail Károlyi vorbește pe larg în chestia triplei alianțe. Declară că el e aderentul nu-

mai acelei alianțe care garantează interesele interne ale monarhiei. Ce privește raporturile noastre cu România constată că monarhia îi face curte mereu, dar primește corfă. Expozeul tocmai pentru aceasta trebuia să fie rece față de România. Monarhia trebuie să facă o politică modernă, nu pe hârtie, ci ca să profităm de ea. Afirmă că Germania lucrează împotriva intereselor economice ale monarhiei.

Contele *Tisza* respinge acuzele aduse Germaniei, care e aliată bună a monarhiei.

Mai vorbește *Rakovszky*, după care ședința se termină. Proxima ședință — din cauza înmormântării de mâne a lui *Francisc Kossuth* — se va ținea Vineri la ora 10 a. m.

Regele Carol al României la Constanța.

București. — Maj. Sa regele Carol se va duce la Constanța în ziua de 15 August v.

Anglia în ajunul unor mari evenimente.

Londra. — Legea homerule a fost citită a treia oară și a fost votată de parlament.

Parlamentul a luat vacanță.

În cursul săptămânii sau în săptămâna viitoare se așteaptă să izbucnească în *Wester* dezordine pe cari înscenătorii vor căuta să le facă cât mai sângeroase, ca să fie nevoie de intervenția armatei și marinei.

Cei cari pun la cale tulburările, speră că trupele nu se vor supune ordinelor. Guvernul nu va avea încotro și va trebui să facă noul alegeri pentru parlament, în cari va suferi o înfrângere zdrobitoare.

Se afirmă că subofiterii din garnizoanele irlandeze profită de vacanțele cari li s'au acordat pentru a face exerciții cu rebelii din *Ulster*.

Ofiterii bastimentelor de războiu ancorate la *Belfast*, s'au înscris provizoriu în cluburile unioniste, ceea ce va da loc la o cercetare a ministrului de războiu.

Sosirea unei misiuni japoneze în București.

Giurgiu. — Din *Sofia* a trecut spre *București* misiunea militară japoneză. La *Ramadan* membrii misiunii au fost întâmpinați de autoritățile portului.

București. — La orele 9 și 16 m. au sosit în gara de nord membrii misiunii japoneze dñii general *Tanaka*, colonel *Chouaia*, lt. colonel *Haiakya*, căpitan de fregată *Scheria* și locot. marchiz *Mayeda*.

Ca însoțitori ai ofiterilor japonezi au fost dețasați dñii colonel *Alevra* și căpitan *Todicescu*.

Misiunea japoneză e găzduită la hotel „*Majestic*”

Membrii misiunii japoneze după ce au vizitat instituțiile militare din *București* au plecat ieri prin *Constanța* la *Constantinopol*.

Un zlar turo despre Români.

Constantinopol. — Ziarul „*Tasfirleklar*” scrie următoarele în legătură cu vizita ministrului *Talaat Bey* la *București*:

Vizita la *București* a ministrului *Talaat Bey* are un caracter pur privat.

În altă ordine de idei spune: Tratatul de pace dela *București* nu are rostul ca România să fie legată, pe vecie, de *Grecia* și *Serbia*. România nu este legată militărește de aceste state și nici nu va alergera vre-odată în apărarea lor. Evenimentele din *Albania* și *Macedonia*, persecuțiile în contra *Românilor*, precum și chestiunea *insulelor* din *Marea Egee* au silit pe România să facă reproșuri *Greciei*. Toate acestea dovedesc că România nu merge mână în mână cu *Grecia*. Rămâne deci un singur punct din tratatul de pace dela *București* care își are rostul lui: Ocuparea de către România a *liniei* *Turtucala-Balcic* pe care trebuie să o apere. România este însă azi *Anglia Balcanilor* și e destul de puternică să-și apere avutul.

Iată dar de ce vizita lui *Talaat Bey* trebuie urmărită totuși cu mult interes.

Revoluția în Albania.

Durazzo. — În luptele de ieri din apropierea capitalei răsculații au avut pierderi mari. Trupele guvernului au 20 morți și numeroși răniți, printre cari și un turist din *Ungaria*. Lupta continuă.

Durazzo. — Din mai multe părți ale *Albaniei* au sosit deputații cari cer domnitorului să nu facă concesii răsculaților.

Viena. — La propunerea *Rusiei* puterile au hotărât să trimită trupe corăspunzătoare pentru pacificarea *Albaniei*. Un comunicat al ministrului de externe spune că în *Durazzo* e liniște; se vor debarca însă trupe pentru siguranța familiei domnitoare, care a cerut intervenția puterilor.

Londra. — *Anglia* încă nu s'a decis să trimită trupe în *Albania*. Dacă se va hotări, atunci în 24 ore flota engleză din *Malta* va sosi la coasta *Albaniei*.

Examene electorale.

Sân-Miclăușul-mare. — La examenele electorale din *Sân-Miclăușul-mare* s'a prezentat 110 inși, dintre cari au fost respinși 6.

Vizita principelui de Wales la Viena.

Londra. — Principele de *Wales* va face în curând o vizită monarhului la *Viena*.

Conferința ministrilor comuni.

Budapesta. — Săptămâna viitoare ministrii comuni vor ținea o conferință în *Viena*, când se vor discuta mai multe chestiuni comune, cari

nu au putut fi desbătute în delegațiuni, la stă conferință se va decide totodată când convoace delegațiunile proxime.

Procesul fraților Gerv

Debrițin. — Aici au sosit din *Cernăuți* decătorul de instrucție și procurorul de bunal ca să studieze actele relativ la *procurorul* *Rutenilor*, având trebuință de date la pro de trădare de patrie intentat fraților *Gerv* ce se va desbate în curând.

Remanierea cabinetului

Paris. — În ziarele de astăzi câțiva ministri declară că *Doumergue* nu va demisiona. Că unul așteaptă deschiderea noului parlament, până care se va decide soarta cabinetului. *Le premier* ministru *Doumergue* împreună cu ministrul de război *Noulens* îl vor însoți pe dntele *Poincaré* în *Bretagne*, dar *Lumi* se reintoarce în capitală la deschiderea parlamentului.

Autonomia bisericii

Zimony. — Ziarul „*Sriemske Novine*” cerea din sursă competentă că după *Rusali* se face alegerile pentru congresul bisericesc. Congresul va proceda imediat la alegerea patriarh și numai după întărirea acestuia întruni din nou pentru aranjarea chestiunii nomiei.

Căderea cabinetului

Roma. — În cercurile politice se afirmă ministrul *Giollitti* așteaptă numai pacificarea *Albaniei* după care va demisiona. Noul cabinet va forma *Tittoni*, actualul ambasador al *liciei* în *Paris*.

Convenție între Austro-U și Bulgaria.

Budapesta. — În decursul delegațiunilor făcut o convenție între *Bulgaria* și *Austria*, care are de scop construirea unor ferate comune și ridicarea de stațiuni telegrafice între *Sofia* și *Budapesta*, ev *Viena*.

Incident în delegațiunea austriacă

Viena. — În ședința de azi a delegațiunii *Schlegel* a interpelat în chestia lului *Szmrecsányi-Tersztyánszky*, afirmând în urma duelului *Tersztyánszky* a rămas și trebuie reformat. Se naște o discuțiune mentă; punându-se chestiunea la vot, ca se ia dela ordinea zilei.

• O piesă națională a sașilor.

— Din prilejul procesului „*Domnului Notar*”. —

Vor fi binevenite rândurile de mai la vale în momentele acestea, când „*drama din viața Ardealului*” este târîtă în fața judecății. Nu este irelevant pentru noi cum lasă compatrioții noștri *Sași* să se perinde pe scenă istoria lor națională. Cu cât vom cunoaște mai bine cum se manifestă străinii, cu atât mai lămurită va fi cărarea, pe care va trebui să o bătorim și noi.

*

În *Aug. 1913* s'a ținut congresul anual al învățătorilor *Sași* în comuna *Codlea**) de lângă *Brașov*. În șirul festivităților s'a dat și o reprezentare teatrală de diletanți, cu concursul unui actor de profesie, a dlui *Karl Fritz Eitel*. Deoarece nu cunoaștem drama istorică în patru acte „*Frau Balk*” (*Doamna Balk*), despre care jurnalele germane ardelene au scris multe lucruri bune, și fiindcă voiam să văd cum e primită de publicul săsesc o reprezentare de a lor, am luat parte la reprezentarea din 20 *Aug. n.*, fiind oaspele directorului școlaelor românești din *Codlea*, a dlui *Anania Boldor*.

Pe lângă toată vremea rea, care bântuia pe afară, s'a adunat un public foarte numeros, încât sala spațioasă a birtului comunal a fost arhiplină. Birtul acesta este unul din cele mai fru-

*) 4449 locuitori, între cari 1436 români. (Togan-Moldovan.)

moase clădiri din bogata comună *Codlea*. În oricare oraș de al nostru ar fi o podoabă edificiul acesta. (E destul dacă voui spune aici, că sala în care ne aflam putea cuprinde peste 1500 de persoane, galerie cu loji, o scenă elegantă, cu o cortină pictată frumos, cu scenării nouă de noște, cu lămpi electrice, cu garderobă pentru public, ca în orașele mari, etc.)

Publicul a fost de astădată prea numeros.

Mulți au trebuit să stea în picioare, căci — oricât de mare ar fi fost sala din *Codlea* pentru locuitorii satului — totuși, pentru un congres al învățătorilor *Sași* a fost prea mică.

Am întâlnit mulți învățători *Sași* din ținuturi îndepărtate. Veniseră toți să discute chestiuni pedagogice importante pentru soarta poporului lor. Discuțiile din cele două ședințe ale congresului mi s'a spus că au fost pline de interes.

Dar cecece ne interesează aici este reprezentarea teatrală. Autorul „*Doamnei Balk*” e preotul comunei *Codlea*, d. *Iohann Leonhardt*, un bătrân venerabil, care a mulțumit, mișcat până la lacrimi, de mai multe ori, în decursul reprezentației, publicului adunat, pentru ovațiile aduse.

Afișul teatral ne-a dat deslușirile de lipsă, privitoare la cuprinsul piesei. Piesa e istorică și se petrece în vara anului 1612, în *Transilvania*, pe timpul lui *Báthori* și a lui *Gavrilă Bethlen*. *Báthori* a intrat în *Sibiu* și s'a făcut stăpân pe oraș din cauza greșelilor consiliului orașenesc (săsesc). Persecuțiile împotriva a tot ce este săsesc sunt la ordinea zilei, *Báthori* e o fiară tur-

bată, siluește femeii, le omoară bărbații și trece ziua și noaptea cu muzica țigănească. În *na Balk*, nevasta unui neguțător sas din *Sibiu* vestită în întreg orașul ca cea mai frumoasă femeie, Ca s'ajungă la ea, *Báthori* (sfătuit de ganta dna *Müss*, care vrea să-și răzbune fostului ei iubit, bărbatul dnei *Balk*) — ca o armă în casa lui *Balk*. Arma găsită îl aduce pe *Balk* în temniță. Ca să-l scape de temniță, bărbat, se duce dna *Balk* la principele *Báthori*, ca o a doua *Iudită*, vrea să-l omoare, la fratelui ei, preotul din *Sibiu*, dar pumnalul poate străbate în pieptul dușman, fiindcă de pe trup sunt mai tari. În sfârșit e salvat *Balk* să se prefacă veselă, numai ca să-l răzbeie bărbatul și copiii. Bărbatul nu mai crede în stea nevastii sale, văzându-o lângă *Báthori* însă se sacrifică pentru cinstea familiei. Ca știe pe ai săi departe de oraș, se omoară ac mare, care se ține de costumul ei (Bockelnadel) — înainte de a fi pângărită de *Báthori*, pe care-l ajunge răsplata: *Bethlen* s'aculat și-l omoară în duel, între aclamațiile răsculații.

De ce insist asupra subiectului? Fiindcă să fac cunoscut publicului cetitor cercul de în care s'a învățat piesa istorică. De ce și noi cât mai multe piese de acestea să scriem, care nu au pretenția să fie scrise de *kespeare*, dar cari sunt pline de *bun simț* și *bire de neam* și nu calcă în picioare regulile matice.

Iată încă câteva observații:

Proclamația

la Bărnuțiu din 25 Martie 1848.

Primul îndemn la luptă, prima mișcare de conștiință națională a fost dată de Bărnuțiu prin proclamația pe care o publicăm în rândurile de mai la vale. Ea a electrizat sufletele și tinerii din Blaj și Murăș-Oșorheiu, multiplicând-o și împărțit-o cutreerând cu ea satele. Papiu Ilarian spune că programul național formulat pe Câmpul Libertății era întemeiat pe această proclamație, al cărei text este următorul:

„Ungaria invită Ardealul la uniune, iar Clujul declară cu mare solemnitate, că voește uniunea.”

Săcui încă se vor pronunța astfel, Sașii însă și Românilor ce face? Dela aceasta îi depinde viața sau moartea!

Să-și deschidă ochii fiecare Român și să se gândească de ocaziune, fiindcă, sau câștigă tot, sau pierde tot. Pierde aceea-ce avea și până acum, — naționalitatea!

Ascultați voi, strănepoții Romanilor! ce trebuie să răspundeți Ungurului și Sasului. Răspundeți: Nu ne unim, până nu e ridicată națiunea română la acel rang politic, din care au desprins-o națiunile: maghiară, sașă și secucască!

Aprobatele sunt scrise fără noi, și în ele, națiunea română e numai tolerată!

Au scris-o din toate oficiile înalte regnicolare, și dacă totuși a voit să aibă intrare, s'a cerat renunțarea la naționalitate și religiuine.

Dar nu vom înșira multele păcate, pentru că Dumnezeu a dat zi de sărbătoare și pe seama popoarelor asuprite.

Fiecare oraș și sat răsună de bucurie, căci ziua de astăzi e învierea popoarelor adorabile.

Și noi, un milion trei sute de mii, n'am fost morți, ci am fost morți politicește.

Dar e aici ziua învierii!

Să mergem să delăturăm peatra de pe morții!

Să deslegăm lanțurile, cari de o mie de ani te legată națiunea română, — pentru că să se ridice din pulbere și să trăiască viață eternă! Preoți! Dacă sunteți părinți adevărați ai po-

porului, nu lăsați să-i fie nimicit dreptul, nu separați interesele voastre de interesele lui.

Nu vă uniți, pentru numele Domnului, cu nimeni, înainte de a-l vedea pe el fericit. Apărați splendoarea poporului român, conservați dulcea limbă maternă!

Spuneți Maghiarilor, că voi nu vorbiți de uniune până ce dieta țării nu recunoaște națiunea română de atare!

Nobili Români, din Făgăraș, Valea-Hațegului și Chior, deșteptați-vă! Nu vă amăgiți cu Maghiarii. Nu vă înstrăinați de pământul Ardealului, de mama voastră, pe care brațele străbunilor voștri au câștigat-o pe seama voastră.

Spuneți Maghiarilor, că voi sunteți Români, credincioși împăratului, credincioși patriei, dar despre uniune nu vreți să știți nimica până nu veți avea congres național în care să vă precizați dorințele naționale. Rugați-i să nu croască judecăți totdeauna de nobis sine nobis.

Au împărțit națiunea maghiară în națiune maghiară și săcuiască, pentru că să poată spune, formăm cu Sașii țeară compusă din trei națiuni, iar pe Români, cei mai vechi locuitori, i-au dat la o parte.

Chiar și acum limba lor e sancționată, iar a noastră nici nu e băgată în seamă.

Așa nu mai poate merge!

Nu vom fi sclavii Ungurilor și ai Sașilor!

Autoritatea limbei noastre trebuie să o recunoașteți în stat și în fața legii, — apărată cu sângele nostru!

Până nu va fi reprezentată întreaga națiune română în dietă, vom ridica protest în contra uniunii!

Afurisit să fie pentru totdeauna Românul, care cutează să lege uniune, înainte de a fi recunoscută națiunea română de națiune politică!”

Adunarea dela Dumineca Tomii.

Tinerimea română din Blaj și Oșorheiu, răspândită prin întregul Ardeal, și-a împlinit bine misiunea. Cutreerate au fost din partea ei toate satele locuite de Români, în scopul, ca masele poporului să fie câștigate și însuflețite pentru sfânta cauză națională, cărturarii și fruntașii dela sate invitați să fie la adunarea din Blaj.

Guvernul din Cluj, informat despre intențiunea Românilor, a luat măsuri, ca adunarea proiectată să nu se țină. A dat instrucțiuni organelor subalterne cum să o împedecă, și a scris și episcopului Leményi la Blaj, făcându-l responsabil pentru situație și cerând să pedepsească cutzanța profesorului Pumnul, care era și preot, și fapta sa „criminală” cu proclamația, pentru care de altcum guvernul îi va face și proces penal.

Înțelegând situația, episcopul Leményi a notificat guvernatorului în toată regula, convocarea adunării naționale române pe Dumineca Tomii, dar' a primit răspuns că nu se poate concede, și nu se va concede nici o întrunire mai mică de protopopi și reprezentanți ai protopopiatelor, — ci în sarcina episcopului Leményi rămâne întreaga responsabilitate pentru urmările pe cari le vor avea agitațiunile puse la cale din Blaj.

Consiliul plenar al guvernului din Cluj a încuviințat acest răspuns al guvernului, și a decis și el anularea convocării adunării naționale române

pusă pe Dumineca Tomii, și oprirea poporațiunii române de-a participa la ea.

Organele subalterne au executat cu destulă strictetă îndrumările primite dela guvernul din Cluj. Au făcut chiar mai mult decât li-se ordonase. Au intimidat poporul cu miliția și i-au pus în vedere că are să fie împușcat și spânzurat fiecare Român care va cuteza să meargă la Blaj.

Dar toate au fost în zadar, pentru că lavina, pornită odată din loc, nu mai putea fi oprită în cale. În ciuda tuturor intimidărilor, în contra tuturor opreliștilor, lumea românească a plecat în cete groase la Blaj, ca să fie acolo pe Dumineca Tomii. Li ducea pe Români dorul de-a vedea răsărind odată și pe seama lor soarele dreptății și al libertății! Mergeau Români la Blaj ca să se închine acestui mândru soare, — și nimeni dintre ei nu mergea cu gândul ca să facă cuiva rău.

Peste șase mii de Români au venit cu ocaziunea aceasta la Blaj, petrecând aci timpul în entuziasm pentru cauză, în însuflețire și înălțare de suflet, în pace și ordine exemplară, așa cum are Românul firea și obiceiul să facă toate lucrurile de interes obșteșc. Temerile celor ce se așteptau la acte de volnicie din partea masselor întrunite în Blaj, și din acest motiv n'au încuviințat ținerea adunării, — s'au dovedit deci a fi fost cu totul nebazate și izvorite din necunoașterea firii poporului român.

Guvernul temându-se, că o categorică oprire a oricărei întruniri a Românilor poate să aibă urmări mai triste decât ținerea unei adunări, — în cele din urmă s'a aflat îndemnat a concede, ca fiecare episcop român să țină separat cu credincioșii săi câte o adunare: uniții la Blaj, neuniții în Sibiu.

Episcopul Leményi a și convocat adunarea numai decât, pe 3/15 Maiu la Blaj, iar consistorul din Sibiu (episcopul Șaguna se afla în Carloveț pentru sfințire) a convocat-o pe 3/15 Maiu, și fără a ținea cont de dispozițiunile guvernului, — tot la Blaj.

În preseara zilei de Dumineca Tomii se știa aceasta; și de aceea, mulți dintre cei ce soseau la Blaj au fost trimiși acasă, cu mângâierea, că adunarea se va ținea în 3/15 Maiu.

Guvernul trimisese comisari la Blaj, cu îndrumarea, să împedecă cu orice preț ținerea adunării convocate din partea profesorului Pumnul, — în caz de necesitate chiar și cu forță militară, în care scop miliția era concentrată în comunele Bucerdea și Sâncel, aproape de Blaj.

Măsurile severe luate din partea organelor guvernului au făcut, ca mulți dintre tinerii sosiți la Blaj să se adăpostească prin satele vecine, ca nu cumva peste noapte slujbași guvernului să-i ridice din așternut și să-i ducă la temniță. Astfel Blajul, în preseara Duminecii Tomii era aproape pustiu, și credința generală era, că nici în ziua următoare nu se va mai prezenta nimeni, după ce acum știut era, că adunarea e amânată pe 3/15 Maiu.

Dar altcum au eșit lucrurile. Să ni-le povestească contemporanul Papiu Ilarian, care a fost

în actul al 2-lea, la început, am văzut viața familiară, săsească. Copiii d-nei Balk își petrec cu unchiul lor, preotul din Sibiu, fără să știe, mișcându-se soartă grea asupra capului părinților lor. La sfârșitul actului vorbește fratele cu sora, privind la pumnal. Fratele, preotul zice: „Și dacă va trebui să te folosești de fierul ăsta luciu — nu zic să-l folosești — dacă va trebui să-l folosești, nu vei omori viața; vei omori numai moartea, moartea a mil de oameni, moartea patriei și moartea noastră. Iar cine intră în foc astfel, ca un erou, chiar și dacă moare din cauza asta, pe lumea l-a chemat Dumnezeu să-i fie unealtă. Recunoaște chemarea Lui și urmează-i!”

În actul al treilea apare d-na Balk în costumul de sărbătoare, în fața lui Báthori. Lupta între ea și Báthori e întreruptă de bubuitul tunurilor trupelor aliate, ale lui Forgács, conducătorul armatei regelui Ungariei și ale „voivodului război” Radu Serban. În decursul atentatului la care lui Báthori i cade d-nei Balk cingătoarea. Văzând cingătoarea nevastei sale crede prizoniera Balk că nevasta l-a înșelat și-i aruncă în față o piatră mai grele cuvinte, ei, prototipul cinstei faimoase. „Rușine, rușine!” strigă bărbatul orbit de patimă, „femeia, pe care am iubit-o, la care eram cu fiecare fibră a sufletului meu — e o femeie vândută, înșelată de principe!”

În actul ultim își petrece Báthori la sunetele „ciardaș” focos. Aruncă sticle de vin la pășuni, sparge, injură, e cuprins de patima desfrântului și astfel dă poruncă să-i aducă pe d-na Balk, care încercase să-l omoare. Dar în mijlocul petrecutului de ciardaș și în fața d-nei Balk, femeia

cinstită, care se sacrifică pentru semenii săi — se aud *clopotele de alarmă* ale celor drepti, cari s'au aliat, ca să-l răpună. Când o văd aliații pe dna Balk moartă își descoper capetele și zic: „...Să îngropăm cu toată cinstea pe moartea aceasta, pe cel dintâi mort *liber* în Sibiu *liber*!”

Am remarcat pasagiile și scenele, cari au plăcut mai mult publicului. Au ascultat cu râsuflarea reținută toți cei de față, mai cu seamă scena familiară, apoi o scenă, când dna Balk nu dă mâna cu o trădătoare de neam, care însă la sfârșit — se pune în fruntea mișcării împotriva lui Báthori. Din întreagă piesa se putea simți un imn *de laudă* adus unei femei, care e germană cu trup cu suflet și de multe ori a considerat acuzele aduse ei din partea lui Báthori ca acuze nedrepte aduse poporului săsesc.

Am văzut mulți ochi plini de lacrimi și aplauzele dintre acte nu mai voiau să contenească. Actorul și-a jucat rolul bine, cu vervă. Diletanții au făcut tot ce le-a stat în putință. Dna Balk a jucat mai bine — o *Doamnă* din Brașov.

Între acte a cântat fanfara locală, condusă de un învățător și sporită cu alți câțiva învățători congresiști.

Îndepărtându-mă m'am întrebat: „De ce n'avem noi aproape nici o piesă istorică? De ce n'incercăm și noi să ne înviiem *trecutul* în piese teatrale pentru satele noastre? Pagini, de cari n'are să ne fie rușine... Dar par'că văd pe „estetul” cutare și cutare cum strămbă din nas! Până când noi stăm pe loc, alții își cimentează iubirea de neam *astfel*...”

Horia Petra-Petrescu.

de față și a văzut cum au decurs. In „Istoria” sa ni-le descrie astfel:

„Până în ziua (Dumineca Tomii) păzitori dușmănoși au fost puși pe la toate căile ce duc în Blaj, însărcinați să reînnoiască poporului ce ar veni toate minciunile de seducere și terorizare, spre a-l face să se reîntoarcă acasă. Cu toate acestea, o gloată de vre-o 30 Români era lângă seminar, des de dimineată. Un profesor, aderent al unliinei și contrar naționaliștilor, îndemna pe oameni să se ducă acasă. Dar un cancelist, Alexandru Pop (mai târziu Papiu Ilarian), care sosise peste noapte, singurul din partida națională, se duse la oamni ai aceștia și-i reținu. „Stați pe loc” — zice el — „n’ascultați de minciunile inamicilor; nu vă temeți de nimic. Aci sântem și noi, cari v’am chemat”.

S’a trimis apoi și după ceice plecară spre casă, ca să se întoarcă la adunare. Poporul asculta și venia mulțime mare din toate părțile, grupându-se în jurul cancelistului.

Acesta se sui pe „peatra” bisericii catedrale, cum se numește atrul acela, și începu să cuvinteze către popor, care creștea pe tot minutul.

Deodată, la provocarea oficialilor civili, trimiși de guvern să împedec adunarea, se pun în șir înaintea bisericii. Atunci cancelistul striga cu glas înalt și prietenesc către popor:

— „Nimic să nu vă temeți, fraților! Cu noi este Dumnezeu, cu noi dreptatea! Suntem credincioși împăratului și vrem dreptate, vrem pace! Să trăiască împăratul, să trăiască națiunea română. Voi sunteți poporul, și crediți-mi, de ascultați de noi, gloanetele puștilor nu pot să pătrundă în voi”.

Aceste cuvinte, întrerupte de sgomotoase aprobări din partea poporului, însuflară atâta curaj în oameni, încât părea că nu s’ar fi mișcat din loc nici la împușcăturile soldaților.

De altă parte soldații, convingându-se despre intențiunile pacifice și spiritul vial al adunării, au rămas și ei nemișcați în pozițiile lor.

Cancelistul iubit continua apoi cu învățăturile către popor, rostind o prea frumoasă vorbire, cam de următorul cuprins: „Ne-am adunat, fraților, să dăm de știre celorlalte națiuni din țară, că nu mai voim să fim șerbi, ci vrem să fim liberi; noi nu vrem să domnim peste alții, dar nici nu vom suferi să domnească alții peste noi”.

Insufletirea poporului era foarte mare. Toți ascultau cu fruntea ridicată și senină și în inimile tuturor creștea din ce în ce iubirea și încrederea în conducători. Țăranul nu era datat până acum a vedea Români în omul îmbrăcat în haine vinete, și azi deodată el vede atâția tineri înflăcărați, cari știu să spună atâtea învățături frumoase și mângâietoare, — și nu se rușinează, ci se mândresc cu numele de Român.

Intre 9 și 10 ore sosesc comisarii ungurești cu decretul guvernial în mână. Hotărârea lor era să spargă adunarea. Când îi văzură țărani, se auzi un sgomot de neliniște pretutindenea.

Comisarii poftesc să vorbească cu un tribun al poporului. Urmează o scenă înduioșătoare de alipire a țăranului către conducătorii lui iubiți. Ei nu lasă pe tribun să s’apropie de comisari. Le era frică să nu-l prindă.

Comisarii vreau să cetească decretul guvernial prin cari se oprea adunarea, poporul însă face sgomot și nu vrea să mai știe de nici un decret. Atunci comisarii încep să îmbune poporul, spunându-i că iobăgia se va șterge, căci se va uni Tara-Ardealului cu Tara-Ungurească, și atunci toți vor fi egali.

Când aude poporul de uniune, începe a striga ca dintr’o gură: „Nu ne vindem țara, nu vrem să fim nimic de unirea ce vreau să o facă domni fără știrea Românilor. Noi voim să fim liberi mai întâi; ca șerbi nu putem face învoieli cu țări străine”.

Astfel comisarii părăsesc adunarea fără nici o ispravă.

Tribunii roagă pe oameni să mai lucre domnilor până se va șterge prin lege iobăgia, ca să vadă lumea că Români sunt oameni de pace și bunăînțelegere, numai să li se facă și lor dreptate.

Văzând Ungurii spiritul de deșteptare ce domnea peste întreagă adunarea și înțelegând că învățăturile tribunilor vor lumina mintea țăranului robit de veacuri, — încearcă a împrăștia de nou adunarea. Recurg la miliție. Dar miliția nu-i ascultă, căci auzia bine, că conducătorii numai despre dreptate vorbesc și vestesc numai pace, și iarăși pace.

Ungurii recurg acum la intrigă. Vreau să înșele pe conducătorii poporului în curtea episco-

pească și să-i prindă. Dar nici aceasta nu le succede.

La 10 ore dimineata sosește Iancu și Buteanu cu Muntenii. Insufletirea poporului abia se poate descrie. Vivat prelungite răsună în aier și toată piața undulează de mulțimea care flutura în aer pălării și batiste. Iancu și Buteanu sunt ridicați pe umeri și purtați în triumf printre masele poporului. Insufletirea se perde într’un zgomot de bucurie mare, din care nu se pot desluși decât vivate pentru împăratul și națiune, și pentru oamni ai poporului.

Iancu și Buteanu țin vorbiri salutatoare de pe peatra catedralei.

După zece ore poporul intră în biserică. Abia se isprăvi slujba dumnezeiască și tribunii iar încep a vorbi mai departe. Clericul Nobili nici nu apucase a se desbrăca de vestmântul cel alb, în care ajutase la slujbă, și începu a cuvânta poporului.

Vine într’aceea episcopul Leményi și voiește să liniștească poporul. Un tribun provoacă poporul să-l asculte. Se face liniște. Episcopul începe cam astfel:

— „Fiilor! Mulți zic, că eu țin cu domni ai țării”. Poporul îi întrerupse vorbire, zicându-i: „Știm bine că ții cu domni ai țării”.

Trebuie să întrevină iarăș tribunul, ca să liniștească poporul. „Dară eu — continuă episcopul — părintele vostru sufletesc, vă iubesc pe voi, fiilor, și din iubire către voi vă rog ascultați-mă și vă duceți acasă”.

Episcopul e întrerupt din nou; un murmur de neîndestulire s’aude de-a lungul mulțimii. Abia într’un târziu își poate urma vorbirea.

— „Tinerii cari vă învăț pe voi sunt tineri învățați și vă iubesc pe voi, dar ei sunt tineri și greșesc; iar voi aduceți-vă aminte de cuvintele sf. scripturi ce zice: toată puterea este dela Dumnezeu și care nu se supune mai marilor lui Dumnezeu nu se supune!”

Atunci numitul tribun îi răspunde: „Dle episcoape, astăzi cel ce nu ascultă de popor, nu ascultă de Dumnezeu”.

Poporul aplaudează pe tribun și nu mai voiește să asculte nici decum pe episcop, ci roagă pe tribuni să-i învețe dâșii. Episcopul se reîntoarce acasă.

Cam pe la 12 ore se lățește svonul, că un om al poporului ar fi în Mănărade. Svonul se extinde din ce în ce mai mult, dar nimeni nu știe afară de conducători despre cine este vorba. Conducătorii trimit o căruță în calea lui și dispun ca poporul să se posteze de-a lungul drumului pe unde avea să vină.

La o oră după amiază poporul ocupa drumul din piața Blajului și până la marginea câmpului de lângă Târnavă-mare.

Curiozitatea tuturor e foarte mare. Deodată un strigăt de bucurie spintecă văzduhul. Poporul se îngămădește pe întrecute să întimpine pe cel sosit: Bărnuțiu! Se grămădesc cu toții pe întrecute să-i desprindă caii dela căruță și să-l aducă astfel în triumf. Bărnuțiu se ridică și strigă poporului:

— „Acum nu este timpul, fraților, să băgăm pe oameni în jug, ci să-i scoatem; lăsați dară să tragă vitele, că ați tras destul, și acum să fim oameni liberi!”

Cât adevăr în aceste cuvinte! Ce inimă nobilă aceea, care astfel a știut să salute pe țărani cari începeau și ei să se deștepte! Poporul tresare, dar cu toate acestea nu-l ascultă. Iubirea lui e cu mult mai mare decât să-și poată năbuși această pornire de dragoste pentru un om ca Bărnuțiu. Desprind caii la moment, și căruța e trasă în triumf până în piața Blajului.

Unii se temeau, că Bărnuțiu se va folosi de iubirea poporului ca să-și răsbune asupra episcopului, cu care era sfădit. Dar erau temeri zădarnice. Inima nobilă a lui Bărnuțiu ardea, nu de pofta răsbunării, ci de flacăra sfântă a dragostei de neam.

Abia sosiți în piață, miile poporului încep a striga să vină Bărnuțiu și să le vorbească. Bărnuțiu între vivate nesfârșite se suie pe piatra bisericii. El poartă reverență, are o față slabă, dar frunte lată. Capul îi e tuns, dar lăsând să se vadă fire de argint în părul încă negru.

Se face tăcere. Și grăiește noul vorbitor. Grăiește despre drepturile neamului românesc, despre datoritiile Românului de a-și apăra legea și limba și obiceiurile. Și vocea lui blândă, trăgănată, străbate adânc inimile, și mintea tuturor se luminează la vorbirea lui populară.

Acum căciulile și pălăriile sbor în aer... Un lung

fiior cald străbate mulțimea. Un singur strigă umple văzduhul:

— Așa este, așa este:

„A venit timpul, fraților, — zice vorbitorul, — ca iobăgia să se ștergă și Români încă să ce pete drepturile ce li se cuvin, ca unei națiuni. De ca să putem ajunge la aceasta, e de lipsă să luptăm umăr la umăr și fim oamenii păcii, ca să vadă lumea că nu suntem răsvrățitori”.

Poporul ascultă și aprobă.

— „Cunoașteți-vă oamenii?” întrebă Bărnuțiu.

— Cunoaștem! Cunoaștem! răspund din mla de piepturi țărani.

— „Să ascultați dară de dâșii și să urmați învățaturile lor”.

Pe urmă le spune, că adunarea tuturor Românilor e pusă pe 15 Maiu, așadar acum să se ducă acasă și să se pregătească de adunare.

Cuvântul lui Bărnuțiu avu un efect ulmitor. Țărani se liniștiră; chiar și comisarii guvernului erau îndestulți.

Astfel a decurs adunarea dela Dumineca Tomii după descrierea făcută de Papiu Ilarian.

Ea nu s’a ținut, și totuș s’a ținut. Oprită a fost poporul totuș s’a adunat, pentru a lua înțelegere cu conducătorii săi.

(După „Cartea de aur”).

Ce este uniunea pentru Unguri și ce este pentru Români?

— Din discursul lui Bărnuțiu. —

Ce se ține de întrebarea primă: ce este uniunea pentru Unguri? — aceasta o poate cunoaște fiecare, fără să fie politic. Știm toți că Ungurii vreau să facă țeară ungurească din pământul Ardealului. Vreau, ca să nu mai fie deună patrii ungurești mici, ci să se facă din amădouă o patrie ungurească mare. Ungurii sunt că proprietatea, care și-au arogat până acum asupra pământului Românilor, nu stă pe temelie sigur, pentrucă din dreptul rășboiului cuceririi nu se naște proprietate, ci numai posesiune, și nă se simte în putere destulă națiunea subjugată ca să scuture jugul. Asta bine o știu Ungurii. Ei știu, că Maurii nici în 700 de ani nu și-au câștigat drept asupra Ispaniei. Pentru aceea, vreau acum a-și câștiga proprietatea, care în adunare nu o au avut până acum. Prin uniune vreau a face pe Români, să-și dee din mâni proprietate părintească, bunătaștea cea adevărată pentru niște bunătași păruți în înșelătoare. Încă până acum numai urmele tirăniei ungurești sunt înșelate pe pământul Românilor, ca și pe fetele dreptul lor nu e intabulat nicăiri. Cu Verboc și cu Aprobatele și cu diplomele regilor, Ungurii nu pot proba proprietate asupra pământului altor națiuni, fiindcă acestea, ca niște documente fabricate de Unguri pe partea lor, n’au putut înaintea județului umanității; iară dacă i-ar putea aduce pe Români la uniune, atunci învoia Românilor le-ar da document nou, cu care să consolida posesiunea cel puțin încă pe oarecate sute de ani, nu pentru totdeauna, fiindcă în o generațiune n’are drept să pună jug pe gâtul mării generațiunii viitoare.

Când ar locui pe pământul Ardealului numai Unguri și Sași, și împreună cu aceștia în loc de un milion și jumătate de Români, ar fi în loc de atâți Japonezi, sau oameni de altă limbă, atunci eu n’ăși avea de zis nimic în contra pământului Ardealului cu Teara-Ungurească. Însă pământul acesta nu-l țin Japonezii nici Arabii, ci doar de o mână de Sași și Unguri mestecați printre Români, Ardealul e proprietatea adevărată a națiunii române, care o a câștigat cu bună dreptate înainte cu vre-o mie șapte sute de ani, și o are atunci până astăzi o ține, o apără și o cultivă ză cu multă sudoare și osteneală. Deci eu nu pot să văd că nici un Român nu poate fi cu nepăsare, că este întrebarea: al cui să fie pământul acesta, care până acum a fost al Românilor? Nu este tot una și nu ne poate fi tot atât, ori să fie al Românilor, ori al Ungurilor, și apoi Români iar să fie numai tolerați în pământul lor. Pentru urmăre, înțelesul cel adevărat al întrebării este, să fie uniune sau să nu fie? este, să dăm pământul nostru Ungurilor, sau să nu dăm? Să ne vindem țeara Ungurilor, sau să nu o vindem? Să fim și de aci înainte numai înțeliturile altor națiuni, sau să fim liberi? Ce va

...spunde adunarea la aceste întrebări? Ce va răspunde tot poporul român când va fi de zi?

Știu eu ce zic patronii uniunii, că adevărat unirea nu numai că nu ia proprietatea dela nime, dar, contra, voește să facă proprietari și pe alții, cari până acum nu erau. La aceasta eu observ, că Ungurii numai lor își dau proprietatea, pe care se fac că o dau Românilor; pentru că în ora când se va proclama uniunea, ștergându-se servitutea, se vor șterge totodată și proprietățile, afară de cea ungurească. Numai aceasta va rămânea viuă și proprietară înaintea legii, și proprietatea națiunilor omorite prin lege va servi Ungurilor de spese pentru îngrijirea acestor națiuni. De ar voi Ungurii să se îndărăt proprietatea la domniile cei adevărați, precum se laudă că o vor da: atunci ar reamăsa mai întâiu existența națiunilor cari se unesc împreună cu ei, căci acestea sunt domniile cei adevărați ai pământului, ca cele-ce sunt moștenitoare, apoi vin indivizii oamenilor muritori. Dar Ungurii nu vreau să știe nimica de națiuni, afară de cea ungurească, prin urmare nici de proprietatea altor națiuni, afară de a celei ungurești. Așadar când se fac că dau proprietate indivizilor, atunci într'adevăr o iau dela națiuni și fac donațiune nouă națiunii ungurești, cu proprietatea Românilor și a altor națiuni.

Să considerăm drept-aceea, că uniunea doarează Ungurilor o țeară întreagă, fără de nici o osteneală; că Ardealul e patria aurului și a metalelor nobile, cari vor curge toate în punga națiunii ungurești; că sarea și toate bunătățile patriei noastre vor adaoge tesaurul Ungurilor și paupertatea Românilor, iar feciorii Românilor vor forma legiuni, cari se vor bate pentru gloria celor-ce le-au șters numele cel glorios și au botezat pe nume barbar; că patria noastră e cetate incungiuirată dela natură cu muri cumpliți, fără de cari Ungurii de pe câmpurile Panoniei sunt expuși la toate atacurile inimicilor, ca niște iepuri pe șes; că tăindu-se Ardealul de către statul unguresc, acesta rămâne ca un om fără de picioare, ciung și desfigurat, de nu poate să se miște, mai ales către Moldova și România, ca să le cuprindă; că dacă nu se face uniunea cu Ungaria, se rumpe legătura care leagă pe Ungurii din Ardeal cu cei din Panonia, și atunci Ungurii din Ardeal firește că se vor stinge pe încet, fiind tăiată comunicațiunea lor cu creerii unguurismului din Panonia, — pe când din contră, dacă se face uniunea, națiunea ungurească cea mică mai crește cu un milion și jumătate de Români și cu vre-o două sute mii de Sași, pe cari îi face Unguri uniunea, îndată cum se va proclama; să considerăm în urmă, că afară de emolumentele acestea, uniunea le dă Ungurilor o putere nemărginită peste Ardeal de-a pune legi, de-a comanda, de-a administra țeara numai în folosul națiunii ungurești, îndată după uniune legea nu va cunoaște alte națiuni; să le considerăm toate acestea bine, și vom afla, ce este uniunea pentru Unguri și pentru ce așteaptă ei ziua uniunii mai tare decât imperatorul ostiia ziua de triumf!

Ce este uniunea pentru Români? Dacă ne aducem aminte ce au folosit Românilor toate minunile de până acum, politice și religioase, și vom considera, că și uniunea cea de acum numai spre binele Ungurilor se urzește: putem prevedea ce va fi uniunea pentru Români. Cu toate acestea, să o cercetăm ceva mai cu de-amănuntul, ca să vedem și să ne convingem, că sub masca libertății și a frăției cu care ni-se înfățișează uniunea, ea nu acopere pentru noi libertate, nici frăție, ci numai servitute și o flară sălbatică, care mănâncă națiuni.

Eu zic, că libertatea cea adevărată a ori-cărei națiuni nu poate fi decât națională. Care om se va simți vătămat până la inimă, dacă îl vei opri să nu vorbească, pe unul pentru că l-a făcut natura mai târziu, pe altul mai repede la vorbă, pe unul pentru că l-a făcut natura Ungur,

pe altul Sas? Dacă îl vei opri să nu umble, pe unul pentru că are mers mai lin, pe altul căci pășește mai repede decât alți oameni? Au nu li se va turbura firea, când își va auzi, unul: taci târziule, altul: taci moară de vânt, altul: ține-ți gura Ungure, Sasule, etc.? Intr'adevăr, toți vor ferbe de mânie, pentru că tot omul are voie să vorbească și să meargă cum i-a dat natura voea și cum poate. Și când i-a atacat libertatea aceasta, i-a vătămat totodată sentimentul de onoare. Adevărat, libertatea ori-cărui om e legată de persoana lui cu cea mai strânsă legătură, e proprietatea lui cea mai personală și poartă tipul persoanei fiecărui om, așa încât nimenia nu se mișcă, nu cugetă, nu vorbește, nu umblă, ș. a., decât fiecare în formele sale. Acum să trecem dela persoana omului la persoana națiunii, care încă are personalitate, dacă e drept, că persoanele nu-și perd natura, când se leagă într'un corp național cu limbă și datine comune; și iată că tot aceeași vom fi constrânși a zice și de națiune ce zicem de o persoană singură: că libertatea națiunii încă e legată strâns de persoana ei, ca și a persoanelor firești, dacă nu mai strâns. Libertatea națiunii încă poartă tipul națiunii, cum poartă libertatea personală tipul persoanei omului. Națiunii încă i-a dat natura forme, precum persoanelor firești. Cu persoana națiunii deodată se naște și libertatea ei, ca și a persoanelor singuratic, și cu persoana dimpreună se stinge. Tot ce ajută și împedecă persoana, ajută și împedecă libertatea națiunii. Tot ce lățește libertatea, ridică prețul și înalță demnitatea națiunii. Cu cât își prețuește mai mult, cu atât își iubeste mai ferbinte libertatea, și cu atât are mai mare preț și respect înaintea gintilor, căci face și pate lucruri mari pentru onoare, nu suferă nici un scăzământ din libertatea sa, pentru că simte, că fără libertate nu e onoare pe pământ, și viața națiunii fără onoare e mai amară decât moartea. Pentru libertate își pune averea și viața, căci libertatea e coarda inimii ei cea mai personală, proprietatea ei cea mai națională, inima ei, sufletul ei, ornamentul ei!

Ce ar face Ungurii când le-ar cuvânta încă odată de pe tron împăratul Iosif în chipul următor: Ungurilor! Acum este epoca libertății. Eu am pus filosofia, ca să fie dătătoare de legi în împărăția mea; fiți liberi toți, vorbiți ce vreți, însă numai nemțește; ridicați-vă școale și învățați, însă numai nemțește; ridicați-vă teatre și tipografii, faceți și tipăriți ce vă place, însă numai nemțește; lăpădați-vă portul național și limba voastră cea necultă, pentru că așa cere unitatea și salutea statului, ca să fie numai o limbă în școale și în teatre, în case și în piațe, în biserică și la județe. N'ar ridica oare Ungurii iarăși furci, ca să spânzure portul nemțesc, cum au făcut după moartea împăratului Iosif? Ce ar zice și cum s'ar purta Germanii, când i-ar face alt Napoleon Bonaparte ca să-și lapede limba cea aspră, și când le-ar impune limbă, legi, guvern și datine franceze, fie acestea cât de liberale, chiar și până la gradul cel mai înalt republican? Cum s'ar mulțumi cu rusismul cabinetelor, dietele și universitățile dela Pesta până la Berlin și Gotinga, când i-ar mai constrânge Rusul pe Unguri și Germani la limba și religiunea ortodoxă, chiar de ar fi îmbrăcat sistemul de o sută de ori mai liberalmente decât e îmbrăcat maghiarismul?

Acum închipuiți-vă, că vin niște deputați dela dieta ungurească în mijlocul acestei adunări și încep a cuvânta în chipul următor: Românilor! Astăzi e ziua libertății tuturor; pentru voi încă sunt puse scaune la masa libertății, veniți de ședeți și voi, judecători dela comitate până la cancelaria de curte, și luați parte la toate onorurile politice și militare, însă numai ceice știți ungurește ca Ungurii născuți! Acum e ziua dreptății pentru toți, veniți toți cei asupriți și dăunați de luați dreptate ieftină și repede, însă vedeți ca să vă fie scrise instanțele

ungurește, și să luați totdeauna câte un Ungur lângă voi, ca să vorbească pentru voi la judecători, pentru că știți, că mama noastră cea dulce, patria comună, nu mai suferă în județe altă limbă fără numai cea ungurească, nici să i se plângă cineva fără numai cu lacrimi ungurești! Astăzi e ziua luminii, școalele țării sunt deschise și pentru voi, nu ca înainte de împăratul Iosif; învățați drept-aceea toți și vă luminați, însă numai ungurește, pentru că așa cere unitatea statului! Nu vă întreb, dacă s'ar afla Români, cari să accepteze vre-o dirigătorie, în care văd că se caută să se lucre în contra națiunii lor, — pentru că vânzători au fost la toată națiunea și vor fi. Nu vă întreb, dacă vor merge Români la judecători când vor vedea dreptatea legată de limba ungurească, și la școalele ungurești, când va fi acoperită lumina cu limba ungurească. Ci vă întreb: este aceea libertate, care leagă onorurile țării numai de o limbă în țeara aceea unde sunt mai multe limbi? Dreptate e aceea, care o face statul numai celor-ce știu ungurește? Lumina adevărată e aceea dela care opere statul pe toți ceice nu știu ungurește? Eu zic că aceea nu e libertate, nici dreptate, ci este o calamitate mare pe acele popoare nefericite, cari au căzut în această groapă întunecoasă, ce poartă nume de stat.

Ce folos va avea națiunea română de libertatea de tipar, care o promit Ungurii, când tipografia cea liberă nu va umbla fără numai pe folosul unguurismului, și dacă va cuteza vre-un Român a apăra interesele națiunii sale, tiparul unguresc îl va nota înaintea lumii ca pe un criminal și județele îl vor certa? Ce-i vor folosi ministrii cei responsabili ai națiunii ungurești, cari nu vor suferi în sânul lor nici un element străin nesămănat? Ce-i vor folosi chiar și la aceea întâmplare, când ar fi Români toți ministrii din Budapesta, dacă aceștia nu înfățișează națiunea română și interesele ei? Apoi dieta cea nouă, au nu va fi aceea dieta țării și a națiunii ungurești, legiferă, persecutătoare și stângătoare de națiuni? Care Român poate crede, că dieta aceasta va purta grije pentru înflorirea Românilor prin cultură națională, când ne-o spun în față, că sub coroana ungurească nu pot fi mai multe națiuni?

Bărnuțiu despre școale și despre cultura românească.

— Din discursul dela Blaj. —

Poporul care cunoaște, că lumina științelor și a artelor mai mult nu poate fi proprietatea unor clase privilegiate, ci trebuie să se facă bun comun a toată națiunea, acela trebuie să facă din cultură negoț comun a toată națiunea.

Să cercăm la popoarele luminate, cari sunt mijloacele culturii, și vom afla, că acelea sunt școalele și institutele naționale pentru științe și arte, iară mijlocul culturii politice în special îl aflăm în universități.

Universitățile nu sunt nici decum mijloc arbitrar, ci sunt un mijloc necesar, dictat de aceeași indigență firească a popoarelor chemate la viață politică, care i-a chemat pe oameni a sămăna și a coace pâne ca să trăiască. Numai dela universității se poate aștepta jurisprudență luminată, dela școale și institute naționale cultura națiunii. Inșă chiar pentru că cultura e puterea cea mai tare pe pământ și e ceată nouă a unității naționale, națiunea întreagă trebuie să-și împreune puterile întru ridicarea acestor așezăminte și să facă negoț comun din cultură, dacă vrea să se bucure de fructele ei ca de un bun comun. Cum se va putea apuca însă națiunea de acest negoț comun fără de limba națională? Să luăm de exemplu, că guvernul republicii franceze demandă învățătorilor de prin institutele țării, ca să nu mai facă învățăturile în limba franceză, ci în cea latină. Să zicem, că tot asemenea demandă și guvernul englez.

BERSON *cel mai bun călcaiu de gumă.*

guvernele italice și germane. Ce ar urma din această strămutare? Nu zic, că învățătorii acestor națiuni luminate n'ar fi în stare a face învățături și în limba latină; dar mă leg, că n'ar trece mult și universitățile acestor popoare n'ar fi mai luminoase decât liceul catolicilor din Cluj. Indată ai vede, că nu li-e îndemână nici învățătorilor, nici învățăceilor a cugeta în limba lui Cicerone ca în limbile lor; mintea s'ar osteni sub greutatea cea străină, știința din zi în zi tot mai mult s'ar întuneca, s'ar face mai grea de învățat și mai ușoară de uitat, toate religiunile ei, și cele mai luminoase, s'ar umplea de erori, cum era pe timpul despotismului limbii școlastice, și rătăcind odată mintea dela calea cea adevărată, ar trece secolii până și-ar veni în ori, ca să-și cunoască rătăcirea. Religiunea s'ar îngropa în fanatism, și filosofia n'ar fi în stare să ridice peatra de pe ușa mormântului. Invențiunile și descoperirile în arte și științe ar înceta îndată. Industria și comerțul, cari numai la lumina științei înfloresc și numai arta le poartă, mult s'ar împedeca, și parte ar cădea cu totul. Starea cea înfloritoare a omenimii de astăzi s'ar veștezi, sentimentul de libertate ar amorți și la națiunile libere, de n'ar mai rămânea cine să lucre pentru desrobirea națiunilor aservite. Inșă eu vă asigur, că națiunile acestea luminate niciodată nu vor lua limbă străină pentru învățatură, ci vor demonstra totdeauna, în consens universal, că natura pentru aceea i-a dat limbă fiecărei națiuni, ca să se folosească cu aceeași în toate negoțele vieții, precum i-a dat picioare omului ca să umble pe picioarele sale, urechi ca să audă cu urechile sale, ochi ca să vadă cu ochii săi. Vai de omul pe care îl poartă altul, vai și de națiunea care nu umblă pe picioarele sale, sau nu vede decât cu ochii altei națiuni, căci niciodată nu va pătrunde raza de cultură la creerii acestei națiuni, ci va rămâne pururea întunecată ca orbul și servitoare națiunilor răpitoare!

Așa vor păți Românii dacă vor băga limba ungurească în școalele naționale; și cu atât vor merita mai mult disprețul lumii, fiindcă trăim în secolul luminilor, vedem descoperirile ginților luminate, și ne spun toate acestea, că cultura lor cea adevărată numai de atunci se începe, de când au început a învăța în limbile naționale. Englezii ne arată, că cultura lor nu se poate înainta decât englezește, a Francilor franțozește, a Italianilor italienește, a Germanilor nemțește, — și în urmă Ungurii strigă de răsună toată lumea, că națiunea ungurească nu se poate cultiva decât ungurește. Ce absurditate ar fi din partea Românilor, când ar zice, în contra consensului tuturor ginților: așa este, Românul nici nu poate învăța, nici nu i-se cade a se cultiva, fără numai ungurește! Dacă vor învăța tinerii Românilor la școale ungurești, nu vor fi de nici un folos națiunii române, pentru că în școalele Ungurilor se vor deprinde ca să-i învețe pe Unguri, nu pe Români. Știm câtă împedecare a fost până acum în cultură limba latină, ca limba învățământului, și afară de aceasta pentru Români lipsa școalelor naționale; cât asudau tinerii Românilor, și ne miram de unde vine, că au atât de puține cunoștințe; și până acum Românii tot au mai învățat și în limba lor, cel puțin în Blaj, dar' dacă se vor propune toate științele în limbă străină, ce lumină poate să aștepte națiunea noastră dela atari școale? E lucru cunoscut, că preoții Ungurilor reformați sunt mai buni oratori decât ai catolicilor și ai Românilor, pentru că învăță științele și arta retorică în limba națională din tinerețe. Câți oratori și poeți cu renume ar fi creat școalele Blajului, dacă ar fi învățat tinerimea noastră a perora, nu numai pro Millone și pro domo sua, ci și pentru națiunea noastră! Nu numai latinește, contra răpirilor lui Verres și a conjuratului Catilina, ci și românește, asupra tirăniei sub care gem Românii! Să nu vă îndoiiți câtuși de puțin, că dacă nu vor avea Românii școale naționale, cu limba lor pentru toate ramurile cunoștinței omenești, nu vor avea în etern nici politici, nici juriști, nici advocați buni, nici oratori și poeți, cari să răspundă numelui lor! Literatura noastră nu va apuca niciodată peste mediocritate, ca și cunoștința limbilor clasice, căci tot tezaurul cunoștințelor anticității și al lumii de astăzi numai cu ajutorul limbii naționale se poate câștiga. Cum va lovi deputatul națiunii în contra despotismului în adunări, dacă nu va învăța din tinerețe a-l cunoaște și a-l urî? Cum se va aprinde de iubirea libertății, când se va naște serv altei națiuni? Școalele ungurești vor smulge din piepturile tinerilor națiunii noastre și iubirea pe care o plantasă în ele mamele române. Și cu cât vor învăța mai mulți Români în școale străine, cu atât va perde națiunea mai mulți fii. Lăcomia o-

norurilor și folosul privat îi va trage către străini, ei vor iubi numai limba ungurească, se vor încânta de frumsețile acesteia și vor cunoaște, toată vieța și dorul lor va fi legat singur de națiunea care-i va amăgi cu frumseța și bunătățile sale, de națiunea română nu-i va mai lega nimic, — rupându-se odată legătura cea dintâi și cea din urmă a limbii naționale.

Drept aceea, dacă-și vrea cultura oarecare națiune, să se unească, ce e drept, însă nu cu altă națiune, care vrea să-i iee naționalitatea dimpreună cu cultura ce o are, ci să se unească mai întâi cu sine însași, ca să se apuce de cultura națională cu puteri unite.

Bărnuțiu despre naționalitate.

— Din discursul lui Bărnuțiu. —

Dați să mai aruncăm încă odată o căutătură peste zilele națiunii noastre, de când jeluște sub domnirea ungurească. Dați să reculegem cu mintea încă odată, deși este lucru trist și dureros, cum i-au asuprit și cum i-au batjocurit Ungurii pe Români cu legile, cari sunt destinate dela natură spre apărarea oamenilor. Cum s'au unit cu toate gințile asupra lor; cum i-au privilegiat asupra națiunii noastre și pe Sași, și pe Sârbi, și pe toți, ca să-și poată vărsa veninul asupra Românilor și acolo, unde nu le ajung dinții cei răutăcioși; cum i-au oprit dela școale, ca să rămână orbi; dela diregătorii, ca să n'aibă apărători; pe cari nu i-au putut strica cu uniuni politice, i-au încălțit cu uniuni religioase; și acum, când se anunță libertatea la toată lumea, ei ne anunță stângerea de tot! Așa fraților, inchipuiți-vă încă odată, că această mie de ani a tirăniei ungurești e numai o zi în viața cea dureroasă a națiunii noastre. Inchipuiți-vă, că dimineața ne-au băgat în jug, toată ziua ne-au mânat, și acum, când veni seara ca să repausăm, numai pentru aceea ne iau jugul de pe umeri, ca să ne omoară! Care națiune de pe pământ nu s'ar ridica dela mic până la mare când și-ar vedea numărâte zilele vieții? Libertatea ori-cărui popor e bunul lui cel mai înalt, și naționalitatea e libertatea lui cea din urmă. Ce preț mai are viața lui, după ce și-a pierdut tot, ce îl face demn ca să mai fie pe pământ? În mâna acestei adunări e pusă viața și moartea, soarta prezentă și viitorul, nu al unui om, ci al unei națiuni întregi. Ce va răspunde adunarea înaintea națiunii, lumii și a posterității, când ar subscrie sentința de moarte asupra națiunii sale? Deci fraților! nu vă uitați la pretențiunile Ungurilor cele nedrepte, nici la acei puțini înșelați și înșelători dintre noi, cari, în speranța lefilor ce așteaptă în împărăția ungurească, țin cu Ungurii și zic, că apără onoarea și salutea națiunii noastre. Considerați, că aceștia sunt datori a lătra pentru osul ce li-l aruncă străinii, ca să latre pe frații lor și să muște pe națiunea și mama lor însași. Feriți-vă de ei, căci nu sunt Români. Căutați la această mulțime de Români, cari strigă în numele a toată națiunea: să nu ne ducem la masa libertății ungurești, căci bucatele ei toate sunt înveninate, să nu ne vindem țara și limba, căci perzându-se odată, nu să mai pot câștiga. Uniți-vă cu poporul toți, preoți, nobili, cetățeni, ostași, învățați, și vă consultați cu un cuget asupra mijloacelor reînvierii naționale, pentru că toți suntem fii ai aceleiași mame și cauza este comună! Țineți cu poporul toți, ca să nu rătăciți, pentru că poporul nu se abate dela natură, nici nu-l trag străinii așa ușor în partea lor, cum îi trag pe unii din celelalte clase, cari urlă împreună cu lupii și sfășie pe popor dimpreună cu aceștia. Nu că abateți dela cauza națională de frica luptei, cugetați, că alte popoare s'au luptat secolii pentru libertate. Inșă când vi-se va părea lupta cu neputință, când se vor ridica greutatea asupra voastră ca valorile mării turbate asupra unei năi, când va deslega principiele întunerecului pe toți necurății și-i va trimite să rupă legăturile frăției voastre și să vă abată dela cauza și amoarea ginte noastre la idoli străini: aduceți-vă aminte atunci, cu câtă însuflețire și bărbăție s'au luptat străbunii noștri din Dacia pentru esistența și onoarea națiunii noastre, precum ne-a lăsat scris Bonfiniu cu aceste cuvinte: „Coloniae Legionisque Romanae inter barbaros obrutae, Romanam

tandem linguam redolere videntur, et ne nino eam deserant, ita reluctantur, ut non tantum pro vitae, quantum pro linguae incoluntate certasse videantur. Quis enim assiduas Sarmatarum inundationes et Gothorum, Hunorum, Vandalorum et Gepidarum eruptiones, Germanorum excursus et Longobardorum, si bene suppunit, non vehementer admiraletur, servata adhuc inter Dacos et Getas Romanae linguae vestigia”, adică: „Coloniile și legiunile romane, copleșite de barbari, țin încă limba română, și ca să nu o piardă cu totul, atât se luptă de tare, încât se pare că nu s'au bătut ab pentru ținerea vieții cât pentru incoluntate limbii. Căci computând bine deseale inundări ale Sarmatilor și ale Goților, apoi erupțiunile Hunilor, Vandalilor și ale Gepizilor, incursiunile Germanilor și ale Longobarzilor, cine se va mira foarte, că încă s'au ținut urmele limbii romane între Daci și Geți.” Așa fraților aduceți-vă aminte atunci, că vă strigă din mormânt străbunii noștri:

Fiiilor! Noi încă am fost, nu odată în prejurări grele, cum sunteți voi astăzi; noi am fost incunjuțați de neamici în pământul nostru, cum sunteți voi astăzi, și de multe ori am suferit doar și mai mari rele decât voi.

Fost-am cu Goții, dar nu ne-am făcut Ortodocși.
Fost-am cu Hunii, dar' nu ne-am hunit.
Fost-am cu Avarii, și nu ne-am avarit.

Fost-am cu Bulgarii, și nu ne-am bulgarit.
Fost-am cu Rușii, și nu ne-am rusit, cu Ungurii, și ne-am uncurit, cu Sașii și nu ne-am nemțit.

Așa este fiilor! Nu ne-am uncurit, nu ne-rusit, nu ne-am nemțit, — ci ne-am luptat Români pentru pământul și numele nostru, să vi-l lăsăm vouă dimpreună cu limba noastră cea dulce ca cerul sub care s'a născut.

Nu vă nemțiți, nu vă rusiți, nu vă uncuriți și nici voi, rămâneți credincioși numelui limbii voastre, apărați-vă ca frații, cu noi unite, în pace și în război. Vedeți cum ne-am luptat noi pentru limba și romanitatea noastră luptați-vă și voi și le apărați ca lumina ochilor voștri, până ce se va restaura capitolul și trimite la voi senatul și poporul roman Traian cu legiunile peste Dunăre, ca să vă coroneze cu laurul nemuririi pentru constanta bărbăția voastră!

Programul adunării din 1848, 3/15 Mai

I. Adunarea aceasta se proclamă de adunare generală națională a națiunii române din Transilvania.

II. Câmpul acesta, pe care se ține prima adunare națională română din Transilvania, este eternă aducere aminte a acestei lucrări eroice se va numi Câmpul Libertății pe totdeauna.

III. Națiunea română declară, că vrea să rămână pururea credincioasă înălțatului împărat al Austriei și mare principe al Transilvaniei, cum și augustei case austriace.

IV. Națiunea română se declară și se proclamă de națiune de sine stătătoare și de neîntregitoare a Transilvaniei, pe temelul libertății egale.

V. Națiunea română depune jurământ de credință către împăratul, către patrie și către națiunea română.

Jurământul Românilor.

„Eu, N. N. jur în numele Tatălui și al Spiritului sfânt, Dumnezeuului cel mare, cumcă volu fi pururea credincios împăratului Austriei și marelui principe Ferdinand I. și augustei case austriace. Amicilor Măiestraților patriei volu fi amic, și inamicilor inimic. Ca ca Român vol susținea totdeauna națiunea noastră română pe calea dreaptă și legiuită și vol apăra cu toate puterile, în contra oricărui atac și asupririi. Nu vol lucra niciodată în contra drepturilor și a intereselor națiunii române, ci vol ținea și vol apăra legea și limba noastră română, precum și libertatea, egalitatea și înțietatea. Pe aceste principii vol respecta și vol apăra națiunile ardelene, poftind egală respectare și ele. Nu vol încerca să asupresc pe nimeni și nici nu vol suferi să ne asuprescă nimeni. Conlucra după putință la desființarea împă-

În aceeaș chestie ziarul „Die Zeit” publică următoarele:

„Rusia având mânișe libere în Asia își îndreaptă întreaga ei putere politică în Europa și primul scop pe care-l urmărește e scopul pe care l'a arătat în expozeul ministrului de externe cu privire la relațiile cu România.

Sassonow a anunțat oficial vizita apropiată a țarului la regele României. Vizita aceasta e atât de neobișnuită că o apariție atât de excepțională în raporturile tradiționale între curțile mari și mici europene, încât cazul acesta e suficient pentru a ne lămurii asupra intențiilor politice rusești. Greșelile făcute de contele Berchtold față de România, greșeli cari au fost desbătute în delegațiile noastre și și-au găsit o critică meritată, sunt acum exploatare de Rusia”.

Ziarul „Neues Wiener Tagblatt” numește simptomele vizitei țarului în România. Spune însă că ar fi greșit să se exagereze importanța acestei vizite și să se lege de ea combinațiuni hazardate cari au fost înlăturate prin discursul lui Sassonow al cărui principiu conducător este o politică de pace.

Alte vizite importante la curtea regală română.

Aflăm din sursă autentică din București, că după vizita țarului Rusiei vor mai urma următoarele vizite:

D. Poincaré, președintele republicii franceze va vizita curtea regală română în decursul lunii Iulie după ce se va reîntoarce din călătoria sa în Rusia.

Iar împăratul Wilhelm al Germaniei va fi oaspele curții regale române în decursul lunii August.

Congresul Ununii femellor române din Ungaria.

— CONVOCARE. —

Uniunea femeilor române din Ungaria convoacă în sensul statutelor

Congresul

Reuniunii de femei române asociate ce se va ține în Sibiu în zilele de 26 27 Mai st. v. (8 și 9 Iunie st. n.) 1914 la sărbătorile Rosaliilor, cu următoarea

Ordine de zi:

Sedința primă a Congresului, Luni, 26 Mai (8 Iunie).

1. Cuvânt de deschidere de președinta Uniunii.

2. Constituirea Reuniunilor membre cu delegatele lor. (Două la număr cu drept de vot.)

3. Raportul anual; inclusive raportul diferitelor Reuniuni.

4. Raportul socotelilor.

5. Propunerile comitetului.

6. Alegerea comisiunii de cenzurare.

7. Discursul dlui profesor Dr. Nicolae Bălan, cu subiect religios.

Sedința a doua, Marți, 27 Mai (9 Iunie).

1. Discursul d-șoarei directoare Veturia Greavu despre: Educațiunea sistematică în gospodărie și industrie casnică.

2. Raportul comisiunii de cenzurare și darea absoluturii comitetului provizor.

3. Alegerea definitivă a comitetului permanent și a funcționarilor săi pe termen de 3 ani.

4. Fixarea congresului viitor.

5. Indrumări și discuțiuni asupra realizării problemelor noastre.

Comitetul Uniunii femeilor române din Ungaria.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 27 Mai 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: schimbarea temperaturii, la apus ploi cu lurtuni. Prognostic telegrafic: vreme moale, la apus ploi. Temperatura la amiază a fost: 23.8 C.

— Mâne, Joi, fiind sărbătoare — Înălțarea Domnului — numărul vitor al ziarului nostru va apare Sâmbătă dimineața.

ÎN MEMORIA LUI BĂRNUȚIU. Numărul de astăzi îl închinăm memoriei marelui nostru bărbat politic Simion Bărnăușu, dela a cărui moarte se împlinesc 50 de ani. Am crezut că cel mai potrivit semn de recunoștință față de toate jertfele pe cari le-a adus el pentru neam e să-i reimprospătăm câteva din gândurile pe cari le-a cuprins în discursul său dela Blaj. Pentru toate amănuntele vremii lui Bărnăușu îndreptăm pe cetitorii noștri la „Cartea de aur” a dlui T. V. Păcățianu, din care, neavând alta, se pot culege informații. Atunci când partidul național va aranja serbările anunțate, firește, vom reveni asupra marelui personalități politice care a fost Bărnăușu.

Noul vicar general arhiep. arhidiecezan gr. c. Cetim în „Unirea” din Blaj: În urma dimisiei Ilustratului Sale părintelui prepozit Ion Micu Moldovan, a fost numit vicar general pentru arhidieceză Reverendissimul domn Dr. Victor Szmigelski. Noul vicar este totodată și președinte al exactoratului arhidiecezan.

„Se face ziua”. Ni se comunică din București: Compania dramatică Zaharie Bărsan, societate al Teatrului Național cu concursul dlui Constantin Mărculescu, societate dela Teatrul Național și al d-șoarei Getta Chernbach, va organiza Sâmbătă, în 17/30 Mai a. c., ora 9 jum. seara la Teatrul Regal din Craiova o singură mare reprezentație, pentru prima oară: „Se face ziua”, tragedie într'un mare act de Zaharie Bărsan; „Ca mâini va bate ceasul”, strigăt patriotic în versuri de Zaharie Bărsan.

Spectacolul începe cu „Jurământul”, dramă națională de Zaharie Bărsan. Costume și requisite dela Teatrul Național din București.

Ar fi bine — dacă e posibil — ca și dela noi, cum e d. ex. Orșova, Caransebeș etc. să asiste la frumoasa reprezentație organizată de excelenta companie dramatică a iubitului nostru compatriot d. Zaharie Bărsan.

Cursurile de vară la Vălenii de Munte vor începe în anul acesta la 1 Iulie v. Inscriserile de participare se fac de pe acum la redacția ziarului „Neamul Românesc” în București, de unde se pot cere eventualele informații de lipsă.

Cursurile din acest an vor trata despre progresele făcute în ultimul an în toate domeniile științei, aplicate la Români.

Zece Mai la legățiunea română din Sofia. „L'Echo de Bulgarie” anunță că cu ocaziunea sărbătorii naționale române (10 Mai) o recepțiune oficială a avut loc Sâmbătă la legățiunea României. Președintele consiliului și ministrul al afacerilor străine ad-interim, V. Radoslavoff, s'a dus la legățiunea română și a prezintat felicitările guvernului bulgar. Regele de asemenea a transmis felicitările Sale Excelenței Sale ministrului plenipotențiar al României.

Rectificare. La rubrica „Ciudățenii” s'au strecurat ieri o greșală și o expresie care poate să fie răstălmăcită. Din greșală s'a zis că d. Raymond Recouly redactorul politice ex-

terne dela ziarul „Le Figaro”, va fi „incurajat înaintat la un grad mai înalt în armata franceză”. D. Raymond Recouly nu este soldat. Expresia care poate fi răstălmăcită este următoarea: „Noi în ale patriotismului, ca în ale religiei, suntem numai indiferenți”. Toată lumea știe că ziarul nostru nu este indiferent în ale religiei, ci numai în ale confesionalismului, ceea ce este o mare deosebire. A fost însă numai o scăpare din vedere la mijloc.

Eliminarea studenților clujeni. Preotul N. Vasilescu, directorul și proprietarul „Pensinului de băieți” din Ploiești (Calea Câmpinei 53) publică în ziarul din București o scrisoare deschisă, în care declară, că dânsul stă la dispoziția celor doi studenți eliminați, cari pot să-și trimită imediat adresele pe numele dânsului, căci — continuă însuși preotul — „le voi procura îndată mijloacele de existență și posibilitatea de a nu-și întrerupe studiile universitare. Aceasta o fac ca o slabă mângâiere și încurajare. Să vie sănătoși în mijlocul nostru căci România are destule locuri libere pentru fii ei, cari...”

Din motive bine înțelese de on. noștri cetitori nu putem reproduce în întregime însușitoarele cuvinte ale preotului N. Vasilescu.

Steagul dela Blaj. Cetim în „Unirea” din Blaj: „Steagul național de pe catedrală a dat prilej la comentarii furioase în presa jidano-maghiară, cu excepția ziarelor mai serioase și mai apropiate de vern. (?! N. Red.).

Pentru stabilirea adevărului, susținem într-unele cele comunicate în scurta notiță a Nr.-ului nostru anterior.

N'a fost nici o demonstrație cu acest prilej, afară de câteva proteste a publicului, care vedea cum dânsii se năpustesc asupra copiilor nevinovați, s'au adunat și ei să vadă steagul, cum se adună orice ocazie de felul acesta.

Aceste au fost într'adevăr scene feroase. Timiditatea, și mai ales isbucnițele, ce se auzeau pe loc și din gura câte unui funcționar public au descurajant pe toți cei ce mai credeau în zorile noi ale împăcării româno-maghiare.

Cei doi husari (cari se aflau întâmplător la un trolopolitan cu armăsarii de prăsilă) au năvălit asupra mării asupra mulțimii, lueru pentru care au fost la răspundere de provizorul dominal, și pentru care vor lua cuvenita pedeapsă.

N'a fost nici un rănit.

Studentul deținut a fost pedepsit cu 8 zile de soare, încă în aceeași zi. Iar doi servitori cu 2 zile.

S'au făcut de altcum remonstrări împotriva d'unei jandarmilor, prin avocatul nostru arhidiecezan.

În legătură cu aceste mai anunțăm, că reprezentanța comunei Blaj, a hotărât unanim să facă demersuri pentru a se trage la răspundere jandarmii, și să pătruns în curțile și casele locuitorilor din Blaj ca să prindă pe cei „vinovați”. Se va face arătarea părții reprezentanței și împotriva husarilor, cari sunt dispuși pentru îngrijirea armăsarilor dela curtea trolopolitană, din motivul, că au năvălit asupra cetățenilor în piață. Asemenea demersuri se vor face și la partea direcțiunilor școlare la locurile competente.

Comitetul Reuniunii române de muzică de bitu, ținând seamă de dorința unanimă a publicului sibiian a decis a reprezenta din nou minecă, în 7 Iunie, 1914 (întâia zi de Requiemul de G. Verdi.

Publicul străin, care din prilejul congresului „Uniunii femeilor române” ar dori să asiste la acest concert e rugat să se anunțe în cel mai scurt timp secretarului Reuniunii (A. Căpățianu, prof. sem. Sibiu) pentru rezervarea de locuri. Interesul ce se manifestă pentru această d'operă a maestrului italian e neobișnuit de mare așa încât se prevede o mare aglomerație la cumpărarea билетelor.

Membrii Reuniunii își vor putea ridica

PRIMA FABRICĂ BRAȘOVEANĂ DE ȘLEFUIT MARMORĂ, GRANIT, SYENIT, LABRADOR ȘI PEATRĂ

NAGY JÓZSEF

pietrar Brașov (Brassó), Kut-u 50.

Magazin permanent și expediție de obiecte de ORNAMENT și MARMORĂ din patrie și străinătate. — Execuție la felul de lucrări pentru clădiri, cripte, monumente mormântale și statui, lucrări de marmoră pentru mobile, garnituri pentru hotele și cafenele, portale, plăci pentru pereți și table comemorative, în orice simă din p'ăci de marmoră și granit din patrie și străinătate. — D'la orice oferte 10% rabat. (Nu 20)

lele Vineri în 29 Mai a. c. d. a. la 3 ore dela casierul Reuniunii d. Octavian Neagoș, Lumina (Strada Cîsnădiei 7, I.)

Vînderea biletelor se începe Luni în 1 Iunie la Librăria arhidiecezană. Prețul locurilor: Cerde 4 cor., Stal I 3 cor., Stal II 2 cor., Stal III 1 cor. Loje 10 cor. Loc de stat 1.20 cor. pentru studenți 60 fil. Totodată se află de vânzare la Librăria arhidiecezană programul concertului și un comentariu la muzica din Requiem. Sibiu, 25 Mai 1914. Comitetul Reuniunii române de muzică din Sibiu.

Excursiune la Atena și Belgrad. Ni se scrie din București: Mai mulți avocați și profesori din capitală au luat inițiativa de a face o excursiune la Atena și Belgrad, în scopul de a face o apropiere cât mai strînsă între popoarele român, grec și sârb, precum și pentru a cunoaște de visu situația Românilor Macedoneni. Plecarea va avea loc la 1 Iulie v. din București, gara de Nord.

Itinerarul de parcurs va fi Constanța—Pireu—Atena—Corint—Patras—Larisa—Volo—Salonic—Bitolia—Salonic—Üsküb—Wis—Belgrad—Giurgiu—București.

Dni avocați, magistrați, profesori, medici, învățători și ziaristi din întreaga țară și provinciile locuite de Români sunt rugați a lua parte la această excursiune.

Costul va fi 350 lei cl. I, 300 lei cl. II și 200 lei cl. III. În acest cost intră pentru clasele I și II întreținerea pe vapor până la Pireu și prețul transportului pentru toate clasele și pe toată întinderea parcursului.

Se rezervă dreptul de a face modificări înăuntrul itinerarului de mai sus.

Acei ce doresc a face această excursiune sunt rugați a se grăbi, numărul locurilor fiind limitat și în parte ocupate.

Iscirile se vor face până la 15 Iunie v. c. la d. C. G. Costofaru, Calea Victoriei Nr. 41 și la d. I. Vorănescu, Str. Antim Nr. 5 București.

Cum se înarmează Bulgaria. Se anunță din Sofia: În urma unui referat confidențial al statului major general, ministerele de interne și război, au ordonat cifrat tuturor autorităților civile și militare din întreaga țară să procedeze de urgență la constituirea de comitete naționale pentru strîngerea fondurilor necesare înțării armatei bulgare. În ordin se mai arată că intru cât statul din lipsă de fonduri suferă, nu poate desăvârși complectamente și curând opera de reorganizare a armatei bulgare, autoritățile au patriotica îndatorire a determina populația să contribuie în măsura puterilor ei ca armata să fie pregătită și gata în vederea oricărei eventualități. Ordinul în chestiune se termină astfel: „Bulgaria e o țară de patrioți și oameni muncitori. Fiecare bulgar poate dar să contribuie dela 20 la 100 lei pentru armată, care odată puternică poate garanta integritatea teritorială a țării cum și apropiata înfăptuire a idealului nostru național. Infiltrați populației iubirea de patrie și armată și fiți siguri că țara va f recunoscătoare muncii desfășurate în această direcțiune.

Duminecă în 11 Mai a sosit în Sofia din Berlin un reprezentant al Băncii „Disconto-Gesellschaft” pentru a supune guvernului bulgar condițiunile împrumutului realizat pe piața germană.

Măsuri pentru paza palatului regal bulgar. Ziarul bulgar „Preporetz” află că zilele din urmă s'a luat măsuri militare pentru apărarea palatului regal din Sofia.

Garda militară a fost întărită și s'a așezat o baterie de tunuri în fața palatului.

Ziarul „Preporetz” atacă guvernul bulgar pe această chestie și declară că prin aceste măsuri militare se provoacă o impresie rea în țară și străinătate, ca și cum viața regelui Ferdinand ar fi în primejdie.

2314 ani dela moartea lui Socrate. Astăzi se împlinesc două mii treisute și patrusprezece ani dela moartea celui mai mare filozof al anticității, care a fost Socrate. El a redus cultul poeziei întronând filosofia, care are principiu fundamental: cunoașterea omului. A fost cel dintâi între elini, care a propăvăduit că există numai un Dumnezeu, pentru care a și fost condamnat la moarte prin otrăvă. A murit supărat doar de

intrigile nevestei sale Xantippa, și nici decum pe oameni, pe cari i-a învățat și-i mai învață și azi, să cugete...

† **Florian Becescu.** După o lungă suferință a încetat din viață la Pitești, unde a și fost înmormântat, poetul Florian Becescu. Odihnească în pace!

Rățoleli bulgărești. Cu ocazia serbării zilei de 11 Mai v. (Kiril și Metodiu), s'au petrecut la Sofia mari demonstrații populare. Colonelul în rezervă Protogheroff a ținut o cuvîntare în care a spus:

„Vecinii lacomi ne-au răpit teritoriile, dar mâne-poimâne vom ști noi să le luăm înapoi”.

Exarhul a ținut și el o cuvîntare răsboinică.

Mare nenorocire la Piatra-Neamt. Ni se scrie din Piatra-Neamt: Șapte femei veneau din pădurea de peste vale coborînd la malul Bistriței pentru a aștepta pe un barcagiu cu care voia să treacă apa spre a se duce în oraș. Ele urcară un podeț mic de scînduri, un fel de debarcader foarte primitiv și putred. Sub greutatea lor, podețul se rupse și cele 7 femei căzură în adîncimea apei.

Tipetele sfîșietoare ale victemelor umpleau văzduhul. Femeile se luptau cu valurile, punînd mari eforturi pentru a se menține la suprafață. Mai mulți plutasi săriră în ajutor, reușind să salveze cinci din femei. Maria Pintilie însă și fata lui Mihai Iosub s'au înecat și dispărut în valuri, Cea dintâi lasă 7 copii.

Un nou partid politic albanez. Se anunță din Durazzo: De mai mult timp s'a precizat în țară o formațiune politică, coprinzînd elemente musulmane, catolice și ortodoxe avînd de deviză „Albania Albanezilor”, angajîndu-se să sprijine pe principe. În cursul ultimelor evenimente din Durazzo, acest partid embrionar a luat sarcina serviciului de poliție, de apărare a palatului principelui, de serviciul de recunoaștere. O mare întrunire a discutat crearea definitivă a partidului, a hotărât trimiterea unei deputațiuni la principe, arătînd programul partidului mai ales în vederea formării cabinetului. Programul combate cu energie vechiul sistem de corupțiune turcă. Partidul este atacat cu violență de partizanii lui Essad pașă.

A. S. R. principele Mircea la Balci. Ni se comunică din București, că Luni A. S. R. prințul Mircea a făcut o excursiune la Balci cu vaporul „România”.

Efectele undelor herțiene. De când cu explozia întâmplată pe cuirasatul francez „Iena”, unii au emis temerea că numai undele herțiene sunt cauza acestei explozii și în consecință aceste unde, dacă au partea lor bună, au și partea lor rea: provoacă exploziuni.

Intrebați fizicianii din Paris asupra acestei chestiuni, ei au răspuns că temerea nu e justificată și nu câteva coincidențe, pot determina astfel de păreri asupra efectului primejdios al undelor herțiene.

Dacă aceste unde ar fi primejdioase, pentru ce la Turnul Eiffel — de unde se expediază număratoarele aridiotelgrame nu s'a înregistrat nimic anormal?

Cârnații duminicali. Cetim într'o gazetă berlineză: Într'o Duminecă de dimineață pe la orele 10, bucătăria imperială din Berlin comanda cârnațarului furnisor al Curtii să trimită, la Potsdam, cu trenul de 11 și jum. o cantitate de „wurstli”, cârnați populari făcuți cu tocătură de ficăți, cum și alte mezelicuri care cnsitue elementul esențial al cinei reci germane. Furnizorul îndeplini numai decât comanda, trimițînd pe un servitor la gară, cu bicicleta, ca să expedieze proviziunea cerută.

Dar Dumineca, între orele 10 și 12 lucrul este suspendat. Servitorul fu oprit deci de un sergent de stradă și stăpînul trebui să plătească o amendă de 5 mărci.

Industriașul amendat reclamă la tribunalul poliținesc, arătînd că era vorba de o comandă specială care trebuia împlinită în „interesul public”, prevăzut în articolul cutare din codul de comerț. Și probă că primise în adevăr o cerere urgentă imperială, ca să completeze masa înalților demnitari ai statului.

Tribunalul respinse excepțiunea ridicată, făcînd observațiunea că demnitarii puteau prea

bine să mănânce și altceva, și confirmă amenda impusă, întemeiîndu-o pe această considerațiune:

„Îndatorirea de a se observa dispozițiunile legii asupra repausului duminical nu se poate desființa prin faptul că comanda făcută este de proveniență imperială. În lucrurile de drept privat, împăratul nu are o pozițiune privilegiată. Ca și oricare menajeră, așa și bucătăria imperială trebuie să-și facă la vreme proviziunile trebuincioase pentru ziua de Duminecă.

Și apoi, în cazuri de adevărată urgență, Curtea este de sigur în puțință să-și care proviziunile comandate cu servitorii și cu trăsurile ei proprii”.

x În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuierea scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luînd de 3-ori la zi, înainte de mîncare, câte-o lingură cafea. **Prețul 2 coroane.** Pregătește și expediază: **Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhíd-u. (Ml 1621)**

x Institutul diagnostic al Dr.-ului Kozmúta (aflător în Budapesta VIII. Mária u. 30, la imediată apropiere de clinica centrală. Casă privată cu grădină. Telefon urban József 42 08) e unicul institut în Ungaria, care se ocupă exclusiv cu constatarea diferitelor morburii mai grele și complicate ca: **boale interne, de rinichi, de piept, venerice, urologice, boale femelești și de copil etc.** Institutul pe lângă instalațiile și laboratoarele medicale mai are și 10 camere mobilato pentru pacienți deci foarte acomodat pentru publicul din provincie. Pentru boalele de piept și venerice institutul are secții separate.

Deslușiri și amănunte dă cu plăcere direcțiunea institutului. Ko 2149.

x Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 fileri, 1 dosă de extract de rum concentrat de lamalca, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se aclude și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil. în mărci postale trimiț franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie Antaloczy „Hygiene” Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”. (A. 1415).**

x „Tokio” extirpător de băătăuri. Se poate folosi cu succes contra băătăurilor (la picioare), negeilor și contra scortășării pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea băătăurilor. — 1 doză 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **TÖMÖRI ANTAL, Cegléd, II. kerület. Tö 1919**

x Începîndu-se sezonul căldurilor începe și interesul față de articolele de ciment. Pe alocurea unde se găsește în abundență nisip și pietriș cu ajutorul mașinelor moderne se pot executa din nisip și ciment cărămizi, țigle pentru acoperiș etc. Despre acest ram industrial dă informații detaliate fabrica **inginerilor Szántó și Beck, Budapesta, str. Viola**, unde se fabrică cele mai moderne mașini. Prețurent gratis ori cui se va referi la ziarul acesta.

x Am onoare a aduce la cunoștință m. st. Doamne, că au sosit pălăriile după cea mai nouă modă. Transformările le execut în timp de două ore. Cerînd sprijinul binevoitor a m. st. Doamne, semnez cu stimă: **Iulia Roman, Arad, Deák-Ferencz u. 2. (2089—5)**

x Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului **Dr. Lazar Popovici, Viena.** Îndeosebi se recomandă stabilimentul acelor bolnavi, cari ar voi să facă cură la Viena, unde în cas de lipsă, pot consulta și somitățile facultății de medicină de acolo.

x Instrumentul bun e muncă ușoară. Acum când fiecare conom grăbește să-și procure coasă atragem atenția asupra coasei „**Korona gyémánt**” care avînd tăiș și ascușiș excelent și fiind ușoară isprăvim cu ea lucru întreit. Astfel nime să nu cumpere coase până ce nu probează coasa „**Korona gyémánt**” care se poate căpăta exclusiv numai dela **Lengyel tesvérek** sau dela prăvăliile din Kaposvár.

x Proprietari, economi și toți cărora le trebuie marfă de funărie să cumpere, — dacă voește a cumpăra bine — dela **Succesorul lui Joh. Ongert Carl Stürner, Sibiu.**

str. Turnului Nr. 22 și anume din motivul următor: Tuturor li se va fi întâmplat, că după cumpărare de frânghii, funii etc. la a doua-treia folosire — încă în stare nouă — li s'a rupt. Acele frânghii și funii etc. sunt pregătite partea cea mai mare din urzică (jută) și numai îmbrăcate cu fuilor de cânepă, nu din cânepă curată. Fumăriile de urzică sunt mai ieftine, dar cu mult mai slabe și nu sunt durabile. De aceea Veți face bine, dacă vă Veți acoperi trebuințele de funării dela Succesorul lui Joh. Ongert Carl Stürner, de unde Veți putea cumpăra tot felul de funii, frânghii, spargă etc. pregătite din cânepă curată garantat fără urzică. O încercare Vă va convinge despre acestea și Vă va îndemna la mai multe cumpărări. Feriți-vă înainte de cumpărare de funii, frânghii etc. prea groase, fiindcă acelea sunt de regulă pregătite din urzică și numai acoperite cu fuilor de cânepă.

Cronica socială.

PROGRAMUL

concertului aranjat la 6 Iunie 1914 st. n. de către societatea muzicală română „DOINA” din Turnu-Severin în Caransebeș sub egida „Societății române de cântări și muzică” din Caransebeș.

1. „Simțiri românești” mănunchiu din compozițiile maeștrului Vidu, aranjat pentru orchestră de Gr. Constantinescu.

2. a) „Pe tine Doamne Dumnezeu”, cor mixt de Muzicescu; b) „Cântecul Noptii”, cor mixt de Romagnezi; c) „De-o vrea Puica”, cor popular de Anastasescu, aranjat pentru 2 coruri de Paulian.

3. „Egmont”, ouvertură în fa minor pentru orchestră, de Beethoven.

4. „Fata dela Cozia”, arie pentru Bas și pian de Flechtenmacher.

5. a) „Doina” cor mixt, solo de sopran și orchestră de Paulian; b) „Se'ntore viteji” cor mixt și orchestră de Paulian.

II.

6. a) „Grânele vara se coc”, cor mixt de Vidu; b) „Lelea cu surteica verde”, cor mixt de Movilă; c) „Cimpoiul”, cântec breton de Durand, aranjat pentru cor mixt de Paulian.

7. „Zănele în pădure” (pentru dublu cvartet), de A. de Flagny.

8. a) „Am umblat pădurile”, cor popular bărbătesc de Anastasescu; b) „Foaițe verde de rogoz”, cor bărbătesc de Brătianu; c) „Jalba norii”, cor bărbătesc de Vidu; d) „Incurajarea”, Final (tempo de mars), cor și orchestră.

9. a) „Poveste” pentru violină de Wieniavski; b) „Cântec de zori”, de Enescu.

10. „Munca”, mare cântată pentru cor, solo de Bariton și orchestră de Filipa: a) „Noaptea”, preludiu pentru orchestră; b) „Dimineața”, cor de soprane și orchestră; c) „Rugăciunea”, Andante religios pentru orchestră; d) „Invitarea la muncă”, arie pentru Bariton și orchestră, de Castaldi.

Soliști: I. Bălțeanu, Bas-Bariton; L. Acher, violină; P. Sergescu, piano și Gr. Constantinescu, șef de orchestră.

Concertul se va da sub conducerea dlui I. St. Paulian, prof. și președintele societății muzicale „Doina”.

După concert urmează dans.

Prețul locurilor: Stal I 4 cor., Stal II 3 cor., Stal III 2 cor. Loc de stat 1 cor.

Bilete se pot prenota deja de acum la „Librăria diecezană”.

Apelăm la publicul nostru, să participe la acest concert al fraților noștri din Turnu-Severin, cari binevoese să ne dea prilej să-i cunoaștem și să le auzim puternic și disciplinatul lor cor de sub conducerea maeștrului Paulian.

Comitetul societății de cântări a luat deja toate dispozițiile trebuincioase pentru aranjarea unei primiri cât mai grandioase pe seama fraților noștri.

Corul vocal bis. rom. gr. ort. din Bozoviciu aranjează la înălțarea Domnului (mâne) în sala

otelului „Almăjeana” concert (compoziții de I. Vidu) și teatru: a) Tiganul în căruță, dialog de E. Suci și b) În sat la Tânguiești, piesă într'un act de Virgil Onițu. După producțiune urmează joc.

Tinerimea gr. or. rom. din comuna Sarafola își tipărește invitățile la Wiener Năthán, drept-aceea ziarele românești nu o vor publica.

Convocare. Conform §-lui 12 din statute adunarea generală ordinară a reuniunii femeilor gr. or. din Zlagna și jur se va ținea Miercuri la 21 Mai st. v., ziua de Constantin și Elena la orele 2 după amiază în una din odăile școlii gr. or. rom. din loc, la care sunt invitați toți membrii reuniunii, precum și toți amicii și binevoitorii ei, având a se pertracta următorul program: 1. Constatarea membrilor prezenți și deschiderea adunării. 2. Raportul funcționarilor despre activitatea reuniunii dela prima ei adunare. 3. Statorirea bugetului pentru anul 1914. 4. Revizuirea socoților și darea absolutului comitetului reuniunii. 5. Desbaterea obiectelor înaintate din partea comitetului și a propunerilor din partea membrilor. 6. Achitarea taxelor restante, înscrierea și primirea membrilor noi. 7. Inchiderea adunării. Zalatna (Zlagna) la 12 Mai st. v. 1914. Aurelia Beșa m. p. presidentă. Parteniu Duca m. p. secretar.

BOZOVICIU

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 27 Mai.

Grâu pe Octomvrie	12.99
Secară pe Octomvrie	9.84
Ovăs pe Octomvrie	8.26
Porumb pe Mai	7.89
Porumb pe Iulie	8.03

Bibliografie.

Au apărut cele mai nouă lucrări ale cunoscutului compozitor A. Bena profesor de muzică 1. Uvertură națională pentru orchestră. Estrasul pentru pian cor. 2.50.

2. Ave Maria, solo de sopran sau tenor cu orchestră. Estrasul pentru pian cor. 1.20.

Pentru porto să se adauge separat 20 fil.

De vânzare la Librăria „Concordia”, Arad, str. Deák Ferenc nr. 20.

AVIZ.

Aducem la cunoștința on. public că mulțumim publică numai pe lângă taxă se pot publica și costă de fiecare șir cules 20 filer.

ADMINISTRAȚIA ZIARULUI.

POȘTA REDACTIEI.

I. B. în H. — Antrefileul din chestie a fost dat în urma unor informații greșite. Biuroul central a dat informația corect. Certificatele de absolvire a clasei VI-a în școlile populare, se pot redacta și în românește, paralel cu textul maghiar. Registrele (törzskönyv) asemenea.

I. G., Galșa. — Indemnați pe oameni, să ceară rectificarea numelui lor în matriculele de stat, adică să ceară să li se scrie românește numele stălcit. D-voastră cu toate acestea puteți scrie românește, corect.

numele lor în matriculele școlare fără urmări penale. Numai la constatarea identității se vor ivi încurcături. Bineînțeles preferiți încurcăturile la identitate, decât să rămână numele românești stălcite. În matriculele școlare nu să fie introduse și fetele. Cealaltă chestie vom trata-o într'un articol separat. Primiți complimentele noastre.

B. R. Adul. — Se va publica în „Poporul Român”, eventual.

C. Danciu, Jadani. — Aflăm cu plăcere din scrierile soare d-tale, că părintele sufletească al comunei, d. Nicolae Vulpe, s'a pus însuși în fruntea oamenilor, ca să nu plecat la examen. Ne pare bine că pretorii maghiari nu au respins pe nime, în cercul Vinga, unde de altădată nu avem majoritate. Drept ai: renegeții noștri să se poată învăța dela acei străini de omenie.

D. O., Miercurea. — Am spus-o de atâtea ori: copile de certificat, și ori ce document trebuie să vi-l dea gratuit învățătorii. Cel ce ia plată, și o face din răutate, fiind slab român, trebuie denunțat la procurorul.

P. Andreescu, Buzias. — Observațiile sunt bune, dar deocamdată n'avem mijloace de a le îndeplini. Ziarul Vă merge.

G. R., Bistrița. — Apare în „Pop. Român”, corespondența în care ne comunicați, că la examene învățătorii, preoții și doi avocați totuși au stat în ajutorul oamenilor. V-ați cam grăbit cu plânsoarea.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Ioan Ocnariu, Macoviște. Am primit 9.40 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Ștefan Garoiu, Zernești. Dacă ne comunicați în foii în care a apărut articolele, Vă trimitem câte un exemplar din acele numere.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Vin de deal

Se capătă dela 50 litre în sus cu următoarele prețuri:

Alb din 1913 hectolitrul à . . .	44 Cor.
Șiller " " " " . . .	52 "
Alb " 1912 " " . . .	56 "

AURELIA DR. PETRAN

Arad str. Lázár-Vilmos Nr. 4.

Dr. HOFFMANN JENŐ

institut de phisikoterapias

BUDAPEST, Váci-körut 51.

TELEFON: 53-87.

Dăi Röntgen, electricitate, de apă etc., masaj d'Arrovalisatio, sistem suedez și vibrație. Vindecare de nervi, stomac și intestine, vindecare cu electricitate pentru slăbire, aesthetică. Boale femeiești, dureri de cap, insomnie. (H 906)

O rugare modestă,

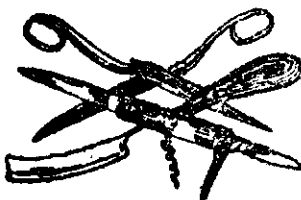
care nu vă costă nici o obosală de Administrației noastre și poate fi de mare folos. — Administrația noastră roagă pe toți cei ce țîrguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, să amintescă că firma a călătorește în ziarul acesta.

Deschidere de prăvălie

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că am deschis în Oradea-Mare, Rákóczi (F6)-ut 19

O ASCUȚITORIE ARTISTICĂ MODERNĂ

Primesc spre reparare și ascuțire totfelul de brieuri, cuțite, foarfeci, mașini de tuns, mașini pentru măcinatul cărnei, mașini pentru tunsul cailor și a oilor. Țin în depozit totfelul de PARFUMERII din patrie și din străinătate, articlii de toaletă pentru cap și p. față, totfelul de articlii de oțel, și anume: brieuri, foarfeci, mașini

pentru tuns, tăietor de bățături, cuțitase pentru tăiatul hătiei, cuțitase de buzunar și penițele, precum și articlii pentru bărbieri. — Roagă binevoitorul sprijin al onoratului public.

Cu distinsă stimă:

Ko 1914-14

KOLLER AGOSTON ascuțitor artistic

„Orisana”

de credit și economii societate pe acții în Brad.

CONCURS

cu ocuparea unui post de practicant la cenzura Institutului din Brad (Brád, com. Hunedoara).

Dela recurenți să recere absolvirea unei clase superioare de comerț, cu examen de maturitate, și să aibe și praxă de bancă. Cei cu cunoștințe de limbi și serviciu militar înarmat vor fi preferați.

Emolumente: Salar lunar 100 cor., 15% de scumpete după salar și tantiemă sta-

Rugărilor însoțite de atestate în original și copie legalizată sunt a se înainta la direcția Institutului din Brad până cel mai târziu la 15 iunie st. n. 1914, iar postul este a se ocupa după alegere.

Brad, 22 Maiu n. 1914.

DIRECȚIUNEA.

(2147)

Caut un scriitor

practică deplină pentru cancelaria mea din Brașov începând, pe lângă condițiuni favorabile. Se recere cunoștința limbilor române, maghiare și germane. Cei ce scriu cu mașina sunt preferați. A se adresa direct în scris ori în persoană, urmând practica de până acum.

Dr. Lucian Georgeviciu
advocat, Temesváras.

(2188)

Candidat de avocat

la aplicare din 1 sau 15 Iunie la cancelaria advocațională cu sediul judecătoresc. — A se adresa la administrație.

(A 2150)

Caută agenți

pentru vânzarea unor foarte căutate articole de casă. Ofertele cu deviza „M. P.” să se trimită administrației acestui ziar.

Si 2157

Se caută

un conducător de prăvălie.

Se cere calificare comercială, cunoașterea limbilor maghiară, germană și română. Ofertele cu deviza „M. P.” să se trimită administrației acestui ziar.

Si 2158

Datele,

scortocenia pielii, urticariile de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 și dacă folosiți „CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., franco
1 coroașă 40 fl., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la progătirea dr. E. FLESCH, farmacie la „GORDANÁ” la Győr.

Băile dela Rohrbach.

Aduc la cunoștința on. public, că la 31 Maiu n. se deschide pentru sezonul viitor băile dela Rohrbach. Sub durată sezonului băilor mă voiu îngriji să ofer on. oaspozi bături bune. Camere frumos mobilate se pot căpăta la băi dela 80 fleri până la 2 cor. pe zi. Taxă specială pentru muzică nu se plătește.

Roagă binevoitorul sprijin:

(Te 2146)

JOHANN TEUTSCH.

STABILIMENTUL DE HIDROTERAPIE

și cură fizicală-dietetică al doctorului

LAZAR POPOVICI

WIENA, XIII (Hietzing) str. Eduard Klein nrul 33.

in imediata apropiere de parcul împărătesc Schönbrunn. Po 2101

Prospecte și destușiri gratis.

Balsamul farmacistului A. THIERRY

are efect excelent contra oricăror răni învechite din cancer, inflamații, sprinderi, carbunculus, pentru îndepărtarea obiectelor străine, face de prisos operațiunile dureroase, împiedecă înveninarea sângelui. 2 tegle 3 cor. 60 fl. trimițându-se banii înainte sau cu ramburs. — De vânzare în Budapesta la farmacia TÖRÖK I. precum și în cele mai de seamă farmacii din țară.

In cantități mari în drogheriile: Thalmayer & Seitz, urmașii lui Kochmeister, Radanovits Testv. Unde nu se găsește să se ceară direct dela producătorul: Ke 2030

A. THIERRY, farmacie la „Ingerul păzitor” Pregrada (lângă Rohitsch).

La comenzi mai mari se acordă rabat considerabil!

ANUNȚURI
se primesc cu prețuri moderate la administrația marșului acesta.

Mii de inși

binecuvântă mijlocul nutritor de întărire

„Kárpátia”

care în decurs de 3—4 zile încetează cea mai crâncenă tuse.

„KÁRPÁT” e un mijloc excelent contra boalelor de astmă, răgușeală, constipație, precum și la boale de gât, — plămâni și stomac.

Efect sigur, deja la prima încercare.

1 sticlă de 350 grame cor. 3.— 1 sticlă de 700 grame cor. 5.—

De vânzare la:

Victor Hosszu, Brașov

str. Claustrului Nr. 16.

Ho 1846—30

Su 1920

Szubotha István

atelier de construcție de altare și de aurire artistică
Budapest, VIII., Hunyadi-u. 26 sz.

Oferă on. prețimi gr. ort. și gr. cat. lucrări de sculptură, iconostase, altare, amvoane, fântâni pentru botez, costigul Domnului, statire, icoane staționare, scaune duhovnicești. Lucrări de aurire și pictură executată artistic dela cele mai simple până la cele mai decorate. Primește spre renovare și pictare iconostase și altare vechi. — Prețurent nu am dar cu proiecte artistice și prospecte convenabile servesc gratis. — Pentru primirea lucrărilor merg la fața locului pe cheitulă proprie.

ADOLF ZIEGLER

PIETRĂR Sibiu-Nagyszeben str. Sării 37.

Atrage atențiunea on. public din loc și provincă asupra magazinului de pietre mormântale și atelierului de piatrărie.

Bogat asortiment de monumente mormântale de marmoră de Carrara, granit, sienit porfir, labradere etc. — Execut toffelul de lucrări de piatrărie și sculptură în piatră, după orice desen, precum și monumente mormântale, s. Treime, cruci pe lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri, în stilul cel mai frumos și modern. Renovarea și aurirea monumentelor vechi mormântale se execută prompt și ieftin. — Prospecte și deseneri la dorință trimet gratis și franco.

Zi 1961

VALORIZARE de NISIP!

Cine nu
vrea să
lucreze în
interesul
propriu
următorul
cataloage și
prospecturi
la 985-26

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.

F. A. Fabricarea țigii de beton orânduită la lucru de mână.

Ca. G. 4. Fabricarea țigii de ciment pentru lucru de mână.

B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.

C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să cereți totodată examinarea gratuită a nisipului, mergând în fața locului a inginerului nostru și să examinați și mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Fabrică de
mașini p.
industria
de nisip.

SZÁNTÓ és BECK

ingineri

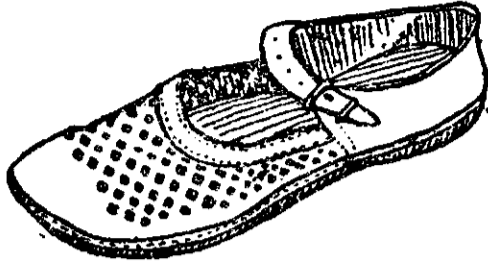
BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.

Ifj. Rózsa Gyula

„UNIO”, fabrică mecanică
de ghete, sandale și pantofi

Budapest, VII. ker., Dohány-u. 16-18.

TELEFON:
93-75

Prețurile sandalelor, per duzină:

Nr. 20-25	cor. 32-	(Ro 2102)
„ 26-28	„ 42-	
„ 29-34	„ 52-	
„ 35-41	„ 62-	
„ 42-45	„ 72-	

Cantitatea de producție zilnică 450 perechi.

Frisch Károly

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-utca

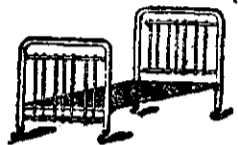
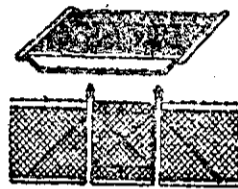
Măstru de Impletituri de sârmă și de

Execută îngrădiri de poieni, parcuri și mormântale, impletituri pentru site pentru nisip și pietriș, apărătoare de schintă pentru hornuri de locomobile cu aburi, etc.

Magazin de
sârme în
trapulă, pe
economie și
tru casă,
prețuri foarte
ieftine.

(Fi 2102)

Lo 1787

Lörincz urmasul Petru

cumpănar, lăcătuș pentru clădiri și pentru lucrări de
măstru de mobile de fier, de aramă și matrațe de

CLUJ (Kolozsvár) Hosszu-utca nrul 2

Execută cele mai precise cumpene zecimale, centimale, cântare cu pod și balanțe mobile de fer și de aramă.

Oferă matrațe de sârmă cu cadru de lemn executate în atelierul propriu în orice mărime.

Primește spre executare totfelul de lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai convenabile.

Prima fabrică de bănci de școală brev. reg. ung.

Liferează

cele mai moderne și mai bune
bănci de școală

brevetate sistem „Fejvel”,
„Zahn” și „Reitig”, mo-
biliar pentru școli aparate de
gimnastică, mobilier modern
pentru biserici, bănci pentru
biserici și mobilier pentru
„grădinile de copii.”

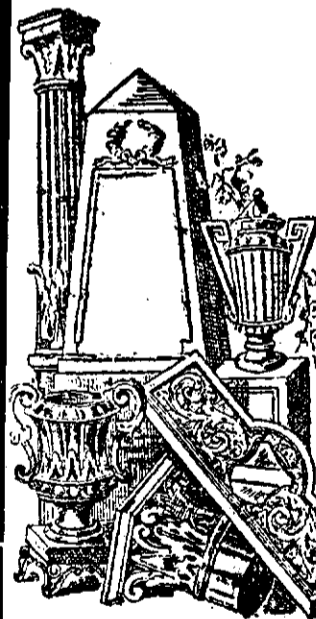
Fe 1288

Prețuri gratis.

Fabricarea aranjamentelor de
birouri moderne.

Délczeg Pál PIETRAR

BISTRIȚA, (vis-à-vis) de cimitirul evanghelic

Atrage atențiunea on. public din loc și provincă asupra magazinului de și atelierului de piatrărie. — Bogat asortiment de monumente mormântale de marmură de Carrara, granit, stelit, porfir, labradit etc. Execută totfelul de lucrări de piatrărie și sculptură în piatră, după orice desen, precum în monumente mormântale, s. Trepte, arce lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri în stilul cel mai frumos și modern. Remontarea și aurirea monumentelor vechi mormântale execută prompt și ieftin. — Prospect și desene la dorință trimis gratis și franco. — Remontarea mea firmă să nu o confundați cu alte firme similare. (Na 138)

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, artioli de toaletă, umbrele, perdele de dantele și de pănură se curățese și vopsese cu multă grijă și specialitate în

stabilimentul meu industrial de vopsitorie
de pănuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hainele de pănură și de mătasă, hainele pentru bărbați etc. se vopsese grabnic în negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparaază cu specialitate în croitoria mea specială. — Scrisori de recunoștință din toate părțile țării.

Lucza József, vopsitor de pănuri și curățitor chimic Szeged.

TELEFON:
984.

Prăvălie și stabiliment principal:
str. Laudon, nrul 9., colțul
pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON:
984.

ATENȚIUNE! **ATENȚIUNE!**

Atunci când ai să cumperi mobilă nouă sau să vizitezi

PRIMA FABRICĂ ROMÂNEASCĂ DE MOBILE

EMIL PETRUȚIU

în SIBIU (Nagyszeben) str. Sării (Salzgasse) 37.

care execută totfelul de mobilă modernă în toate stilurile, — ca garnituri pentru dormitoare, prânzitoare, saloane și tapetorie proprie.

PREȚURI ZILNICĂ cu garnituri complete. Construcție foarte lucrativă de lemn pentru biserici vechi și noi și binare, pe lângă executarea cea mai solidă; promptă și pe lângă garanții.

Adresă: 47. (Pe 1349) Telefon: 47.

ATENȚIUNE! **ATENȚIUNE!**

În croșeți ai este în interesul D-ții dacă comanzi coasa „Koronagyémánt”.

Cu coasa „Koronagyémánt” tăiatul se poate face cu ușurință deoarece e făcută din oțel dur, coase rele și moi nu se găsesc între ele. Pentru încredința tăierii bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10 buc. 1 se dă rabat.

Comanda se poate face prin banii la mână sau pe lângă rambursă în

Lengyel Testvérek, magazin de coase „Koronagyémánt”

Kaposvár, Fő-utca 22 R.

CELE MAI EXCELENTE

CEASURI DE TURN

(Pe 2103)

execută din oțel, fier și aramă precum și repararea precisă a acestora pe lângă garanția.

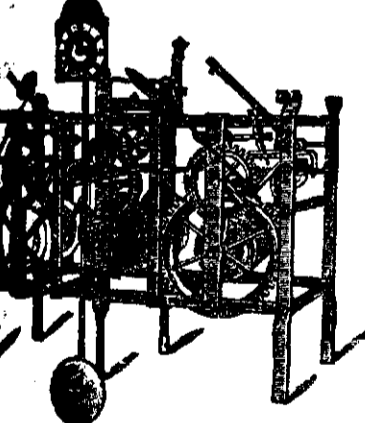
Papp Kálmán

fabricant de ceasuri pentru turn

Temesvár-Gyárváros, Fő-u. 34

— Prospecte gratis. —

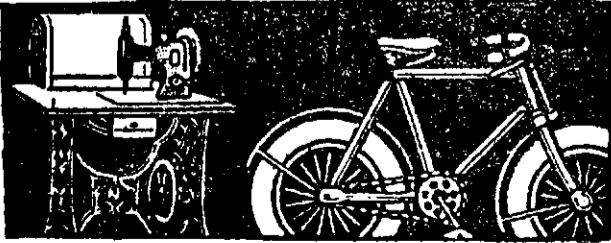
La dorință merg pe cheltuielile mele la fața locului.

Întreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui

LEITNER, Cluj, (Kolozsvar).

Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki). Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Lucrări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, execuție solidă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10% rabat.

Dufek Kálmán, atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică

Cluj (Kolozsvar), str. Hegedus Sándor nr. 5.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc. În bucate gata sau desfăcute de oală, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă. Am introdus: desinfecția și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore. — Comenzile cu poșta conștiințioasă și punctual. — Hainele de doliu se execută cât se poate de repede.

Du 1345

Pictură pe sticlă și atelier mozaic

pentru biserici și alte feluri de clădiri.

Adjustare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și MODERN în cadru de ARAMĂ și PLUMB, cu prețuri convenabile execută

RUHR és SPITZ

Budapest, VIII., Liliom-u. 28 sz.

Proiecte și prospecte gratis. (Ru 1929—60).

Incze József

magazin de cupatoare **Dés (Dej),** str. Bánffy nrul 31.

Nr. telefonului 100. Nr. telefonului 100.

Mare magazin permanent de cupatoare moderne și multicolore, din material excelent, căminuri și vetro de fier, specialități de garnituri de încălzitoare rapide cu economie de 40%. Tot aici mare magazin de plăci pentru pa-

reți și pentru vano. Execută totfelul de lucrări în branșa cupătorăritului și anume: clădirea, repararea și curățirea cupatoarelor vechi atât în loc cât și în provincie, pe lângă prețuri moderate.

I 2082

— La dorință servesc ou mustre. —

Carl Stürner

funar

succesorul lui **Joh. Onger's**

SIBIU

Hermannstadt Saggasse 22.

■ Oferă lucrări de cânepă curată: funii pentru transmisiuni, funii pentru care, legătoare, ștreanguri, căpește, cingătoare ațe pentru rolete, ață pentru saci etc.

■ MARE ASORTIMENT DE AȚE ȘI FUNĂRII. ■

Revanzătorii primesc rabat!

Su 2069

Dacă voești

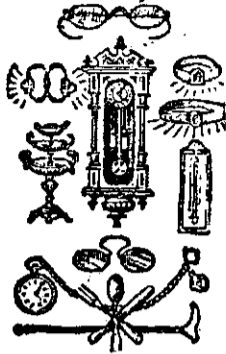
să cumperi bijuterii moderne și veritabile, adresează-te firmelor:

Slepák A.

bijutier, ceasornicar și auritor

MAROSVÁSÁRHELY, Széchenyi-tér nrul 41.

Magazin de ceasuri elvețiene, de aur, argint, oțel, nichel p. buzunar și ceasuri cu pendulă. — Bijuterii fine și Brillante, obiecte de lux veritabile de argint și argint de China, obiecte optice.

În marele meu atelier se execută totfelul de bijuterii și se reparază cu specialitate bijuterii și ceasuri. — Prețuri convenabile, serviciu prompt. Se 2072

VASILIE POPOVICIU

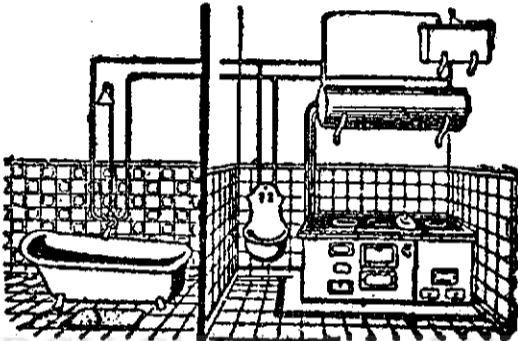
Po 1960

atelier de lăcătușerie de artă edifiții și instalațiuni de apadute

SIBIIU
(Nagyszeben)

str. Anna nrul 11 și str. Gușterii nr. 75. (Casa proprie).

Primește orice lucrări de bransa aceasta precum: strângerea cu fier a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădituri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare de bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

INSTINTARE

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Deva și provincă, că am deschis un

salon de croitorie p. bărbați

conform cerințelor celor mai moderne. Dat fiind că am terminat cursul de specialitate a industriei croitoriei la tehnologia din Budapesta, sunt în situație să pot executa cele mai gingașe și modeste gante haine, pardesiuri etc.

Legăturile pe cari le am cu cele mai de seamă fabrici din patrie și străinătate, îmi dau posibilitatea să pot executa haine elegante de primă mână dela 50 cor. în sus. (Ko 12)

Rugând binevoitorul sprijin al on. public sunt cu distincă stimate:

Kolozsvári Árpád, croitor p. bărbați, instructor diplomat în croitorie

H. TH. BONNET,

stabiliment industrial de sărie de lucrări p. clădiri și mobile, cu putere motorizată

BISTRIȚA (Besztercze), Felsőkülváros, Fő-ut 2.

Execută în mod inecapțional totfelul de lucrări pentru clădiri și mobile,

Lucrări pentru clădiri, portaleuri, mobilier pentru prăvălie, case, școli și pentru biserică, apoi aranjamente complete pentru dormitoare și prânzitoare și pentru bucătării, cu prețuri foarte ieftine. (Bo 12)

Proiecte și prospecte gratis.

ATENȚIUNE!

Izvoarele naturale de apă ferbinte 36—37° C. care conțin apă minerală, puțioasă recomandată de medicul expert în contra reumatismului, junghuri, morburii de os, pele și alte morburii. Izvoarele se află de pe timpul Turcilor, dar acuma s'au aranjat din nou foarte luxos și cu toate comoditățile moderne recerute se vor deschide cu 1 Iunie a. c. s. n.

Băile se află în Alvácza (Hunyad megye) într'un jur splendid în alvia Crișului alb încunjurat de munții Apuseni în mijlocul pădurilor cu un parc frumos și cu o climă foarte sănătoasă; fiind apărată de vânturi și praf. — Atât pentru bolnavi cât și pentru sănătoși loc de distracție foarte acomodată.

Înainte parcului splendid al băilor se opresc motoare a liniei ferate Arad-Csandă care circulează de 8 ori la zi.

Muzică bună românească, care concertează zilnic. Culină și beuturi bune cu prețuri moderate. — Corespondență în orice limbă. — Abonamente se roagă a se însemna și înainte la direcțiunea băilor din Alvácza (posta în loc). (Di 2133)

Direcțiunea

NOUĂ prăvălie de instrumente muzicale!

PULTER VENCEL

fabricant de instrumente muzicale

Marosvásárhely, Deák Ferenc-u. 7. (Lângă Palatul Cultural).

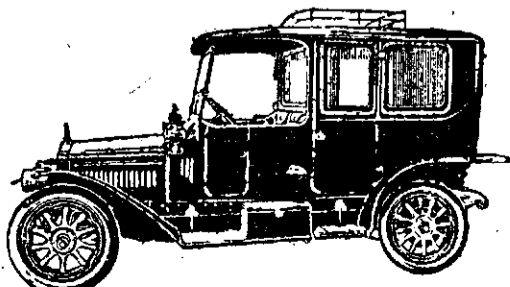
Depozit bogat și foarte bine sortat de VIOLINI noi și vechi și pentru școală, CITERĂ și clarinete, INSTRUMENTE DE SUFLAT, harmonice și părți de instrumente etc. etc. GRAMOFOANE și PLĂCI în asortiment bogat. CORZI (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță. — Reparaturile se execută prompt și conștiințios. (Pu 1847)

LITTMANN RÓBERT

ATELIER PENRTU REPARAREA AUTOMOBILELOR, MOTOARELOR, MAȘINELOR DE SCRIS, GRAMOFOANELOR ȘI TOT FELUL DE INSTRUMENTE.

BRAȘOV, HOSSZÚ-UTCA NR. 24.

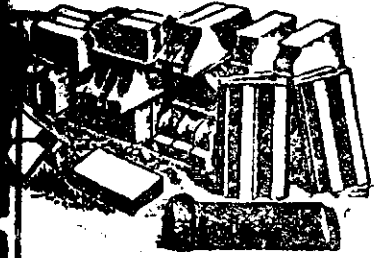
PRIMEȘTE TOT FELUL DE LUCRĂRI ÎN BRANȘĂ.

EXECUTARE PUNCTUALĂ ȘI PERFECTĂ.

PREȚURI CONVENABILE. GARANȚIE.

(Li 1973)

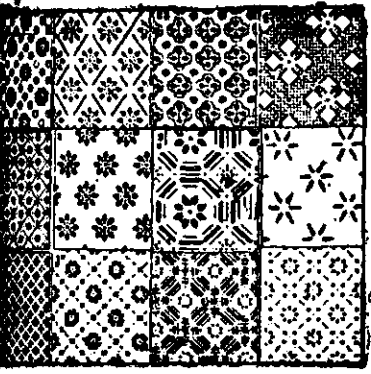

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și întreprindere de zidire
Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

(Bo 1742)

Execută: padințări de terrazzo, granit, mozaic, beton, cheramit și mozaic: precum și canale de beton și fundamente pentru mașini, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni arteziene și bazeuri, poduri etc. cu prețuri moderate și serviciu prompt. — Pe lângă prețul de fabrică se mai capătă tement de beocin și portland.

Franz Nöhmeyer, gravor

BRAȘOV (Kronstadt), Michael Weiss-gasse 6.

Execută: totfelul de gravuri și anume: gravuri pe instrumente, gravuri în osauri, sigile etc.

Specialități de monograme tăiate pe casete, albumuri, gence și bastoane.

Stampile de cauciuc totfelul de firme de metal și email, se execută cu prețuri moderate. (No 2070)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante

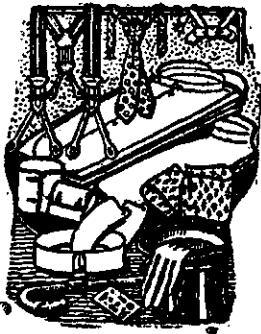
PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile cele mai moderne — **En-tout-cas** și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate; **GULERE** și **MANGETE** albe și colorate; **BATISTE** de buzunar; **BRATELE**; **CRAVATE** pentru gulere simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă pentru bărbați în sortiment bogat și cu prețuri cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați
Sibiu (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.

Singurele băi (scalde) și ape minerale ro- mânești în Ungaria.

Băile dela Sângeorgiul-român (Oláhszentgyörgy, Beszterezes-Nászod megye) cu apele minerale „HEBE”.

La poalele munților nordice ai Transilvaniei în o vale romantică cu climă subalpină, se află comuna curat românească Sângeorgiul-român, în a cărei proprietate sunt izvoarele de apă minerală, care în comerț poartă numele de „HEBE”.

Apa „HEBE”, pentru cantitatea mare de carbonat de sodiu, clorure metalice și acid carbonic ce conține, ocupă loc de frunte între cele mai renumite ape minerale din Europa. Se întrebăușează ca cură de beut cu cel mai mare succes la toate boalele acute și cronice de stomac și intestine, la constipație cronică, la iperemie de ficat, la disolvarea pietrelor de betică, biliare și de rinichi, la emoroide, la hemoragie și catare de mîtră.

Ca bău (scaldă) influențează minunat resorbirea exudatelor pleuritice, peritonice, parametritice etc. precum și deosebitele boale de piele.

Băile se deschid la 15 Maiu st. n.

O mulțime de odăi cordspunzător mobilate stau la dispoziția publicului cu prețul de 2-5 cor. la zi, în hotele și vile.

Înainte de sezonul mare, dela deschidere până la 15 Iunie și după sezonul mare, dela 25 August până la 30 Septembrie, atât la băi cât și la odăi se dă o reducere de 30%.

Bucătărie foarte bună și ieftină.

Onoratului public îi stau la dispoziție: jurnale, bibliotecă, piano și tenis, Parc și alec (promenadă) pe terenul băilor. Locuri de excursiune în înalții munți din vecinătate. Muzică permanentă.

Prețul unei băi calde de clasa I. K. 1-20

” ” ” ” ” ” II. 1 cor.

Calea ferată are stațiunea în loc, unde în orice timp stau trăsurile comode la dispoziția onor. public.

Prospecte trimite franco.

Direcțiunea băilor.

(So 2110)

Băile și apele minerale sunt în întreprindere de soc. pe acții curat românească „HEBE”.
Prezidentul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHAILI.

Băile și apele minerale sunt în întreprindere de soc. pe acții curat românească „HEBE”.
Prezidentul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHAILI.

Dacă suferi în DURERI DE STOMAC!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA”, (purgativul de fier) a lui Sándor,

care curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare cari sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgarciuri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâtel etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 2-50 fil., 12 sticle 5 coroane. Efectul purgativei de fier „LAXA”, va fi permanentă dacă deodată folosim

„Regenolul” (balsam de stomac) a lui Sándor,

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburi de stomac și intestine precum și durerea de cap, urgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 1-20 fil. r.

Originalul „Laxa” și „Regenolul” se poate afla la preparatorul original:

Sándor Zoltán

farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGEMUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!
(Sa 572)

Corecte (propise) pentru examene, dictando și caligrafie. 100 bucăți
Cor. 1 20. Pentru porto să se adauge separat 30 fl.

Aviz școlar — Iskolai értesítő
legat à 30 fl. bucata.

De vânzare la: „**Librăria Concordia**”, Arad, Deák-Ferencz 20.

RADÓ GYULA

prăvălie de pardesiuri pentru dame

==== ARAD. ====

Cele mai bune și mai recunoscute croiuri de talie

precum și

cele mai moderne haine de grenadin alb, batist și pânză

Jachete scurte,
Capoate de sport,
Jachetă de mătăsă,
Capoate albe,
Pardesiuri pentru copii,

Haine pentru fetițe,
Halate,
Fuste,
Mantale de Lister și
Gumă

în asortiment extraordinar.

Bluze și haine de doliu

Prețuri fixe!

(Ra 2152)

Telefon: 238.

Desfacere de prăvălie permisă prin lege

Din cauza închiderii prăvăliei se pun în vânzare cu prețuri foarte convenabile bijuterii de aur, argint, nestemate.
Aranjamentul se vinde ieftin.

Fa 2153

Farkas Streicher J. Arad, piața Tököly nr. 1